

Затверджено:

Рішення _____ сесії
Мелітопольської міської
ради Запорізької області
VII скликання

від _____ № _____
Мелітопольський міський
голова

_____ С. МІНЬКО

Стратегія розвитку міста Мелітополя на період до 2030 року

м. Мелітополь, 2019

Стратегія розвитку міста Мелітополя на період до 2030 року розроблено за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади. Зміст документу є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Уряду Канади.

Проект ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Зміст

ЗВЕРНЕННЯ ДО ГРОМАДИ.....	5
ВСТУП	5
1. МЕТОДОЛОГІЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ.....	7
2. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА	11
3. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ	13
4. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІСТА.....	19
4.1. СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ А. МІСТО РОЗВИНЕНОГО БІЗНЕСУ ЗІ СПРИЯТЛИВИМИ УМОВАМИ ДЛЯ ІНВЕСТИВАННЯ	20
4.2. СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ В. МІСТО РЕСУРСОЕФЕКТИВНОЇ ТА ЕКОБЕЗПЕЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.....	30
4.3. СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ С. МІСТО ЕФЕКТИВНОГО ВРЯДУВАННЯ ТА СУЧАСНИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	38
5. СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ.....	50
6. УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ З ІНШИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ РЕГІОНУ	52
7. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ	54

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ПРОФІЛЬ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ

ДОДАТОК 2. ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ БІЗНЕСУ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ

ДОДАТОК 3. ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ

ДОДАТОК 4. СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ З РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ

Звернення до громади

Шановні мелітопольці!

Сьогодні головним завданням для всіх нас є майбутнє нашого міста, його добробут та процвітання. Задля успішного функціонування та розвитку, місто повинно мати власну довгострокову стратегію розвитку. Адже Стратегія ґрунтується на баченні, системі цінностей та місії міста, що є сенсом його існування.

Стратегію розвитку міста Мелітополя до 2030 року було розроблено на основі сучасних тенденцій розвитку міст Європейського Союзу та з урахуванням проблем всіх сфер життя мешканців нашого міста. Вона відображає нові амбітні цілі розвитку міста, які вказують на шлях досягнення її сталого майбутнього як комфортного та безпечного міста для життя та роботи.

Я переконаний, що Стратегія розвитку міста Мелітополя до 2030 року стане міцним фундаментом для розвитку нашого міста та активізує весь наявний потенціал і підвищить добробут мелітопольців.

Від свого імені хочу запевнити, що міська влада докладе максимум зусиль для ефективної реалізації Стратегії розвитку міста, аби кожен житель мав гідні умови життя та праці в Мелітополі.

З повагою
Мелітопольський міський голова

С. МІНЬКО

Вступ

Сучасний період розвитку України характеризується розгортанням процесів реалізації реформування місцевого самоврядування, адміністративно-фінансової децентралізації, комплексу секторальних реформ, спрямованих на наближення послуги до громадянина та збільшення обсягів повноважень органів місцевого самоврядування. В умовах реформування моделі перерозподілу бюджетно-фінансових ресурсів, формування нових зон відповідальності органів управління місцевого рівня виникають нові виклики та ризики.

Ефективність проведення реформ забезпечить підвищення соціальних стандартів, рівня та якості життя населення. Однак прогресивні зрушення можливі лише за умов реального економічного зростання та послідовності у прийнятті управлінських рішень.

Для ефективного реалізації регіональної та місцевої політики необхідно узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування стосовно як розв'язання нагальних проблем розвитку, так і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Тому розробка та реалізація Стратегії розвитку міста здійснена на основі системи взаємопов'язаних документів: Закону України від 05.02.2015 № 156 «Про засади державної регіональної політики», постанови Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», наказу Міністерства регіонального розвитку від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації», Стратегії розвитку Запорізької області до 2020 року, а також стандартів Європейського Союзу в сфері планування розвитку територіальних громад.

Фінансування заходів і проектів Стратегії розвитку міста здійснюватиметься за рахунок: міського бюджету; міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам; фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів на принципах державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій; капітальних видатків державного бюджету; державних цільових програм, угод щодо регіонального розвитку; програм і заходів, включаючи інвестиційні програми (проекти), що реалізуються за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

За підтримки міжнародних донорських організацій може бути забезпечено реалізацію проектів з підвищення науково-технічного потенціалу, розвитку підприємництва, демократизації процесів управління, гендерного бюджетування та підвищення ролі жінок в процесах управління громадою, тимчасового розміщення та розселення переміщених осіб, їхньої інтеграції у приймаючих громадах. Ці проекти є частиною довгострокової підтримки країн ЄС, США, Канади та інших країн світу.

Мета Стратегії розвитку міста полягає у вирішенні спільних проблем і реалізації завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громади, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Це досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу.

Робота над аспектами ґендерної рівності є невід'ємною складовою Стратегії розвитку міста Мелітополя. В документі приділено увагу рівній участі жінок і чоловіків в економічній діяльності, визначено економічні можливості та перешкоди. Місто надаватиме підтримку забезпеченню якісного працевлаштування жінок і чоловіків в рамках ініціатив зі створення робочих місць, забезпечуватиме врахування голосу жінок в управлінні містом і застосовуватиме на практиці принципи ґендерної рівності гарантовані Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Стратегія спрямована на економічний розвиток як процес стратегічного партнерства, який допомагає прискоренню зростання продуктивності місцевої економіки через стимулювання інвестицій у нові та існуючі підприємства з високим потенціалом до зростання, створення умов для цього розвитку на тривалий період. Економічний розвиток спрямований на виробництво найбільшої кількості благ і створення максимальної кількості робочих місць за

рахунок реалізації переваг конкурентоспроможності, яка полягає у динамічному й більш стабільному розвитку у порівнянні з іншими регіонами, у розвитку місцевих фірм, що перемагають своїх конкурентів з інших регіонів (зі збуту, експорту, продуктивності, доходів) та джерелом якої є місцеві умови для ведення бізнесу – сприятливе бізнес-середовище.

Обґрунтування положень Стратегії розвитку міста здійснено на основі статистичних показників розвитку України, Запорізької області та аналітичної й оперативної інформації управлінь і відділів міськвиконкомів, райдержадміністрацій, аналітичних досліджень і прогнозних розрахунків, чинних законодавчих і нормативних актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, місцевих органів влади з урахуванням міжнародних правових актів і міжнародних угод.

Розпорядженням міського голови від 29.08.2018 року № 395-р, з метою розробки Стратегії розвитку м. Мелітополя створено Робочу групу зі стратегічного планування за участі представників управлінь і відділів міськвиконкому, депутатів міської ради, керівників підприємств і установ, підприємців, представників громадських асоціацій, незалежних експертів.

Перше засідання Робочої групи відбулося 28 серпня 2018 року, на якому учасники ознайомилися з методологією процесу розробки Стратегії розвитку міста, обговорили Дорожню карту її розробки на весь період роботи, визначили обсяги необхідної інформації та її джерела для формування Профілю громади міста, а також обговорили методологію проведення опитування керівників підприємств і підприємців.

У процесі розробки Стратегії фахівці Проекту Партнерство для розвитку міст (ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Уряду Канади, здійснювали методичне забезпечення, експертний аналіз даних і результатів досліджень, отриманих під час здійснення процесу планування, забезпечували надання консультаційних послуг з питань, які належать до усіх аспектів стратегічного планування та розвитку громади.

1. Методологія розробки Стратегії

При всій різноманітності моделей і методів стратегічного планування, вони мають три великі блоки, притаманні будь-якому проектному циклу: аналіз – планування – впровадження, для яких, за необхідністю, завжди передбачається можливість ітерації, тобто повторення по колу, але на якісно новому рівні.

Під час розробки Стратегії розвитку міста Мелітополя (Стратегія) та Плану її реалізації використано методологію, яка складається з 6 логічних етапів: 1) Організація роботи зі стратегічного планування; 2) Аналіз середовища та факторів розвитку територіальної громади; 3) Визначення місії, бачення, сценаріїв і напрямів розвитку громади; 4) Розробка планів дій (Плану реалізації Стратегії); 5) Громадське обговорення та ухвалення Стратегії та Плану її реалізації; 6) Моніторинг і впровадження Стратегії.

Рис. 1. Схема процесу розробки Стратегії

Для передбачення та запобігання появі негативних екологічних впливів на довкілля, які можна очікувати в результаті впровадження Стратегії, використовується Стратегічна екологічна оцінка (СЕО). СЕО – системний і запобіжний процес аналізу впливу на довкілля запропонованих проектів документів розвитку стратегічного характеру. Після визначення можливих позитивних і негативних впливів, у разі необхідності, Стратегію розвитку громади міста можна доопрацювати для подальшого розширення позитивних впливів і зменшення можливих негативних впливів. СЕО сприяє ефективній реалізації ініціатив з місцевого розвитку, забезпечуючи інтеграцію пріоритетів екологічної збалансованості до розвиткових ініціатив.

Етап 1: Організація роботи зі стратегічного планування

Робоча група зі стратегічного планування (РГ)

Розпорядженням міського голови визначено групу осіб, яких було запрошено до роботи над Стратегією, які ухвалювали всі рішення, необхідні для розвитку міста. Саме на засіданнях Робочої групи були презентовані, обговорювались усі напрями роботи та ухвалювались відповідні рішення. Склад РГ сформований із представників органів місцевого самоврядування (представники міської ради та її виконавчих органів), представників приватних компаній (представники великих, середніх, малих підприємств і приватні підприємці), членів громадських організацій. Також до складу робочої групи включено активістів, які забезпечують гендерну рівність в громаді та сприяють охороні довкілля. Створення саме такого типу партнерства стає вагомим чинником, який підвищує якість та цінність кінцевих матеріалів і зміцнює ймовірність того, що проекти, які включено до Стратегії будуть впроваджені, а цілі, визначені у ній будуть реалізовані.

Графік проведення робіт зі стратегічного планування

Графік розробки Стратегії та Плану її реалізації став головним інструментом управління процесом планування. Графік розроблявся виходячи з потреб РГ і працівників органів місцевого самоврядування для забезпечення вчасної реалізації усіх етапів виконання робіт зі стратегічного планування.

Етап 2: Аналіз середовища та чинників розвитку територіальної громади

Профіль (Паспорт) громади

Інформаційною основою для планування розвитку територіальної громади є базовий документ - аналітично-описова частина Стратегії. Аналітично-описова частина має назву Профіль громади та розміщується у додатку до Стратегії. У Профілі громади виконаний аналіз кількості, якості та динаміки зміни основних макро показників економіки, показників демографічних процесів, ресурсів громади. Для аналізу необхідно бачити стійкі тенденції, отже доцільна наявність показників не менше ніж за 5 років. Після кількісного аналізу були сформульовані якісні висновки. Профіль громади став важливим чинником для членів Робочої групи при обговоренні й досягненні консенсусу щодо критичних проблем, які стоять перед громадою. Аналітичні матеріали Профілю громади також використовувалися в аналізі SWOT.

Проведення опитування думки представників громадськості й бізнесу

Дослідження думки представників місцевого бізнесу стало обов'язковим елементом аналізу середовища в процесі стратегічного планування. Зібрана інформація зведена до єдиного документа – звіту про результати опитування, який відображає консолідовану думку представників органів місцевого самоврядування, ділових кіл і громадськості міста. Корисним стало проведення опитування щодо ставлення представників міста до планів, напрямів розвитку, пріоритетних галузей економіки та бажання співпрацювати в рамках роботи над зміцненням місцевої економіки.

Також на етапі аналізу ситуації в місті було проведено стратегічну сесію в форматі «відкритих просторів» з представниками учнівської, студентської молоді, молодими підприємцями.

Розробка SWOT-аналізу

Зовнішній аналіз – оцінка основних загроз і можливостей, що визначаються зовнішнім щодо міста середовищем і внутрішній аналіз – аналіз сильних і слабких сторін громади, забезпечують визначення основних проблем розвитку територіальної громади. Добре розуміння цих чотирьох аспектів ситуації в громаді допомагає точніше спрямувати планування заходів з прискорення розвитку громади на максимально можливе використання сильних сторін, виправлення слабких сторін, використання наявних можливостей і усунення загроз. SWOT-аналіз проводився в цілому по місту та розрізі визначених пріоритетних напрямів його розвитку.

Етап 3: Визначення місії, бачення, сценаріїв і напрямів розвитку громади

Складання стратегічного бачення та місії міста

Аналіз внутрішнього й зовнішнього середовища територіальної громади та розробка Бачення виконувалися паралельно, що забезпечило відображення в Стратегії очікувань основних зацікавлених сторін. На практиці, процес стратегічного планування Робочою групою починався з визначення Місії та Бачення бажаного стану територіальної громади у майбутньому. Бачення бажаного майбутнього територіальної громади – це образ, що має оволодіти всією громадою й надихати її. Місія територіальної громади – це причина появи, основне призначення та сенс її існування, сукупність унікальних історичних і сучасних особливостей і конкурентних переваг громади, які у неї вже є, та які громада хотіла б зберегти для подальшого розвитку або здобути у процесі свого розвитку. Бачення майбутнього і Місія територіальної громади були ретельно розглянуті й затверджені РГ, а також донесені до всіх громадян міста.

Згода щодо напрямів і пріоритетів розвитку міста

Після відповідного аналізу, на засіданні РГ обговорювалися аналітичні матеріали та їх результати. На цьому засіданні досягався консенсус щодо пріоритетів розвитку, що є визначальними для міста. Бажана «траєкторія» розвитку, що мала привести громаду до Бачення, складалася з низки стратегічних напрямів розвитку, які мають відповідати не тільки Баченню розвитку й Місії територіальної громади, але й базувались на проведеному аналізі її розвитку та перевагах, ресурсах і визначальних можливостях.

Стратегічні напрями на бажаній «траєкторії» розвитку вказують на шляхи досягнення саме цього стратегічного Бачення. З визначенням напрямів розвитку було продовжено процес свідомого вибору конкретних способів, системи цілей і результатів розв'язання визначених проблем, реалізації можливостей. Кожен зі стратегічних напрямів конкретизувався у стратегічних і оперативних цілях.

Етап 4: Розробка планів дій (Плану реалізації Стратегії)

На наступному етапі стратегічного планування за кожним з визначених напрямів розвитку розроблялися стратегічні (загальні) цілі, на основі яких формулювалися цілі нижчого порядку – оперативні цілі.

Стратегічні цілі виходили зі стратегічного Бачення й стратегічних напрямів і утворювали рамки, в яких приймалися рішення щодо конкретних цілей і заходів. Сукупність стратегічних цілей відповідала конкретному стратегічному напрямку.

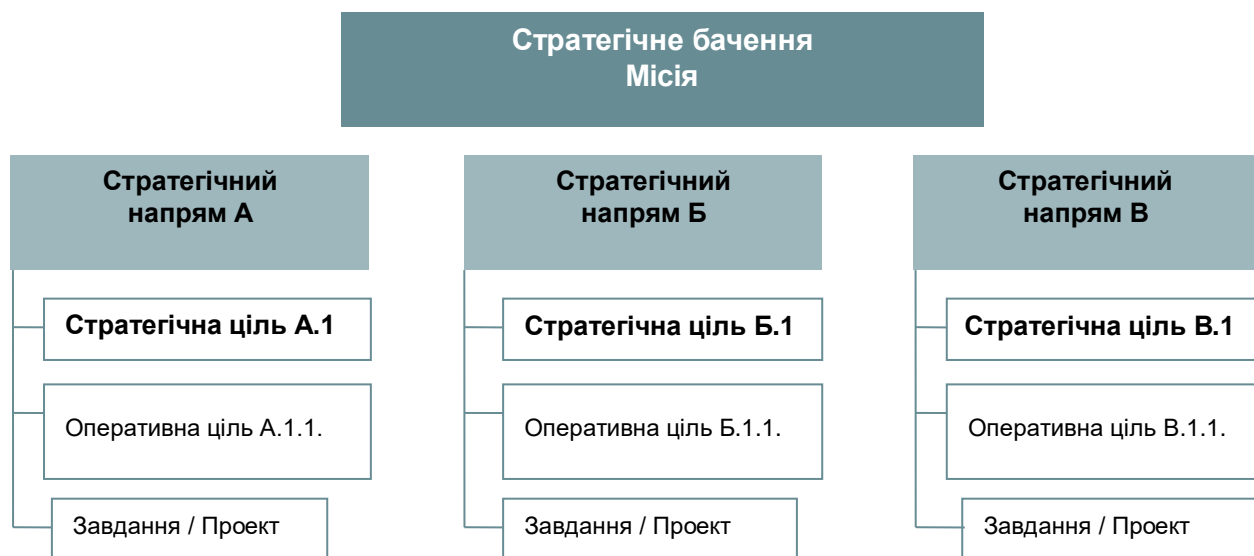

Рис. 2. Схема побудови Стратегії

Оперативні цілі показували, як необхідно проводити зміни та визначати стратегічні цілі кількісно, показували терміни виконання, конкретних виконавців, результат виконання, обсяги та джерела фінансування, конкретні заходи. За кожною оперативною ціллю розроблялася низка проектів, що відображають, які заходи необхідно здійснити, якого результату необхідно досягти, хто є відповідальним за реалізацію даного проекту, хто є виконавцем і співвиконавцем конкретного заходу, який строк виконання, який обсяг прогнозованих коштів необхідно залучити та з яких джерел їх можна отримати для реалізації даного проекту.

План дій / План реалізації Стратегії презентувався перед членами РГ, яка його затвердила.

Етап 5: Громадське обговорення та ухвалення Стратегії та Плану її реалізації

Склавши Стратегію розвитку та План її реалізації включно з Планом моніторингу виконання, РГ ініціювала проведення громадського обговорення. Після проведення громадського обговорення допрацьовані проекти документів подавалися на розгляд і ухвалення міській раді в якості політики міста.

Етап 6: Моніторинг і впровадження Стратегії

Управління впровадженням Стратегії повинно складатися з двох частин. Перша політична складова декларує бажання досягти цілі, ухвалювати рішення та розподіляти повноваження щодо виконання завдань. У другій частині повинно йтися про виконавчі органи, які виконуватимуть проекти.

Система моніторингу має включати: орган з моніторингу (необхідно створювати з врахуванням особливостей територіальної громади); документ (Положення) про систему моніторингу виконання Стратегії (у Стратегії є окремий розділ з описанням системи моніторингу її впровадження); систему індикаторів (результатів) виконання Стратегії (кількісні та якісні показники / індикатори).

Визначення органів, відповідальних за реалізацію Стратегії

Для забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії, необхідно створити орган / інституцію, яка би займалась її впровадженням. Забезпечення впровадження – це управлінське завдання, яке передбачає контроль за діяльністю численних організацій, які задіяні у процесі виконання проектів та заходів Стратегії. Цим має займатись Комітет з управління впровадженням, створений з представників органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості. Ця група добре організованих професіоналів уособлює політичну волю реалізувати заплановані зміни.

Система індикаторів оцінки ефективності впровадження Стратегії

У системі стратегічного планування моніторинг і оцінка є заключним етапом розробки Стратегії та здійснюються протягом усього періоду її впровадження. Інструментом моніторингу є система комплексних показників (індикаторів), які відображають як ефективність виконання конкретних завдань, так і засвідчують їхню відповідність стратегічним цілям Стратегії розвитку громади.

Система моніторингу ефективності виконання Стратегії передбачає багаторівневу ієрархічну модель системи індикаторів.

2. Коротка характеристика міста

Мелітополь – місто обласного значення, адміністративний центр Мелітопольського району Запорізької області, з населенням 153992 чоловіка (на 1 січня 2018 року). Розташоване місто на річці Молочній, біля Молочного лиману, що прилягає до Азовського моря. Походження назви міста Мелітополя: від грецького «Мелітос» – «медове місто». Загальна площа міста становить 49,66 кв.км.

Місто Мелітополь розташоване у південній частині Запорізької області. Відстань до обласного центру – 120 км, до узбережжя Азовського моря – 50 км. Автомобільне сполучення: до Києва – 641 км; до Мінська – 1167 км; до Варшави – 1406 км; до Кишенева – 607 км.). Найближчий морський порт - м. Бердянськ (120 км, Азовське море), м. Херсон (231 км, Чорне море). Найближчий річковий контейнерний термінал – м. Запоріжжя (127 км). В місті є вантажний аеродром. Найближчий міжнародний аеропорт – м. Запоріжжя (127 км). Через місто проходить дві автомагістралі європейського значення (Е58 Відень-Ужгород-Одеса-Ростов-на-Дону і Е105 Кірккенес-Санкт-Петербург-Москва-Харків-Ялта), а також у місті розташована залізнична станція Мелітополь Придніпровської залізниці.

Місто засновано у 1784 році. На території нинішнього міста було розташоване невелике ногайське селище Кизил-Яр. У 1816 році поселення отримало назву Новоолександрівська Слобода. Населення швидко зростало за рахунок державних селян з північних губерній України та Росії. 7 січня 1842 року Слободу віднесли до категорії міст та назвали Мелітополь на честь портового міста Меліта.

До кінця XIX століття «медове» місто розвилось як торговий центр — діяли кілька банківських і кредитних організацій, склади оптової торгівлі. Найбільшими підприємствами були чавуноливарний завод і машинобудівний завод братів Классен (1866 р.), залізничне депо й майстерні. У 1874 року було засновано технічне училище, на місці якого в цей час після ряду реформ і перетворень розташовується Таврійська державна агротехнічна академія. Впродовж 1870-1880 років у Мелітополі почало розгортатися виробництво сільськогосподарських машин, розвивалася борошномельна та харчова промисловість. Наприкінці XIX ст. у місті налічувалося близько 30 невеличких промислових підприємств. Проте Мелітополь розвивався переважно як торгове місто. Цьому сприяло прокладення у 1870-х роках Лозово-Севастопольської залізниці.

Виробничий потенціал

Сучасний Мелітополь – центр машинобудування, харчової та легкої промисловості, розвинутий науково-промисловий центр на південному Сході України. Основні види продукції промислових підприємств міста: обладнання, механізми, електротехнічне обладнання, алюміній і вироби з нього, чорні метали та вироби з нього, транспорт, жири, олія, шрот, готові харчові продукти, швейні вироби та ін.

Найбільш відомими підприємствами є: завод турбокомпресорів «Турбоком», Таврійська ливарна компанія «ТАЛКО», ТОВ «Термоліт», Мелітопольський олійноекстракційний завод, ТОВ «ВКФ «Мелітопольська черешня» та інші.

На 01.01.2018 обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) склав 5749091,3 тис.грн. На середні підприємства припадає 68,7%, малі — 31,3%, мікропідприємства - 12,4% від загального обсягу реалізованої продукції по м. Мелітополю.

Підприємництво

В місті Мелітополі активну господарську діяльність здійснює 804 підприємства, у т.ч. промислових підприємств, з них: в галузі машинобудування - 128 підприємств; в харчовій промисловості - 25 підприємств; в легкій промисловості - 18 підприємств. Кількість зайнятих працівників складає 12846 осіб, у тому числі на середніх підприємствах зайнято 8476 осіб, на малих - 4370 осіб, з них на мікропідприємствах - 1635 осіб.

Експортна та інвестиційна діяльність

За 2017 рік підприємствами міста Мелітополя експортовано продукції на 78,4 млн. дол. США, що на 21,6% більше показника 2016 року. При цьому, у 2016-2017 роках суттєво змінилася структура експорту. Такі об'єктивні фактори, як високий рівень морального та фізичного

знос основних фондів, енерго- та ресурсовитратність виробничих процесів, значною мірою впливають на зниження рівня конкурентоспроможності промислової продукції та призводять до зниження частки експорту в галузі машинобудування та збільшення частки продукції АПК, в т.ч. промислового садівництва.

Низка мелітопольських підприємств є відомими не тільки в Україні, а і в інших країнах світу. Серед цих підприємств – завод турбокомпресорів «Турбоком», єдине підприємство в Україні, яке виготовляє турбокомпресори для всіх видів автомобілів та сільськогосподарської техніки. Підприємство має міжнародний сертифікат системи контролю якості ISO 9001:2008. Таврійська ливарна компанія «ТАЛКО», маючи міжнародний сертифікат системи менеджменту якості DIN EN ISO 9001:2000, здійснює експортні поставки до Італії та Німеччини. Карта експортних поставок компанії «Термоліт», яка здійснює виробництво індукційного ливарного та гріючого обладнання, налічує 16 країн. Мелітопольський олійноекстракційний завод здійснює поставки до таких країн, як США, Іспанія, Корея, Китай, Індія, Нідерланди, Польща.

Місто має значний природно-економічний потенціал для розвитку промислового садівництва. Черешневі сади цього регіону займають 2,5 тис. га, що становить 25 % від загальної площі відповідних садів в Україні. Основу регіонального асортименту промислового садівництва складають 44 сорти черешні, які створено працею вчених-науковців Мелітопольської дослідної станції садівництва та внесено до Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Ринок праці та доходи населення

В останні роки в місті спостерігається ускладнення демографічної ситуації. Якщо станом на 1 січня 2014 року чисельність наявного населення складала 156859 осіб, то на 1 січня 2018 року – 153992 осіб, з них: 46% - чоловіків та 54% - жінок. Працездатного віку населення – 62,8%. Основною причиною зменшення чисельності населення залишається його природне скорочення та негативний міграційний рух.

Кількість зайнятого населення збільшилася у 2017 році по місту у порівнянні із 2016 роком на 939 осіб. Цей факт вказує на пожвавлення місцевої економіки. Найбільша зайнятість населення спостерігається у сфері торгівлі, промисловому секторі, державному управлінні, у сфері освіти та охорони здоров'я.

Середньомісячна заробітна плата, нарахована на одного штатного працівника за 2017 рік складала 5446,30 грн., що становить 146 % до відповідного періоду минулого року

Соціальна інфраструктура

Сфера освіти міста представлена 26 дошкільними закладами, 23 загальноосвітніми закладами, 6 професійно-технічними освітніми закладами, 4 філіями університетів та 2 державними університетами.

Сфера охорони здоров'я міста представлена установами – КУ «ТМО «Багатопрофільна лікарня інтенсивних методів лікування та швидкої допомоги» (в т. ч. 7 амбулаторій сімейної медицини), КУ «Мелітопольська міська лікарня № 2» (в т. ч. 7 амбулаторій сімейної медицини), КУ «Мелітопольська дитяча лікарня», КУ «Центр первинної медичної допомоги № 1», КУ «Центр первинної медичної допомоги № 2». У місті також функціонують пологовий будинок, станція швидкої медичної допомоги, 2 поліклініки, а також стоматологічна поліклініка, психіатричний диспансер та протитуберкульозний диспансер, КУ «Мелітопольський центр профілактики і боротьби зі СНІДом», КУ «Мелітопольський онкологічний диспансер», КУ «Мелітопольська станція переливання крові».

Культурна спадщина міста представлена 4 пам'ятками монументального мистецтва, 19 пам'ятками історії місцевого значення, 3 пам'ятками археології, парком – пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, 14 об'єктами архітектури міста, які мають історико-культурну цінність. У Мелітопольському районі розташований Державний історико-археологічний музей-заповідник «Кам'яна Могила».

Об'єкти культури міста представлені Палацами культури – ім. Т. Г. Шевченка, Залізничників, Мелітопольським міським краєзнавчим музеєм, етнографічним музеєм «Кале», Арт-галереєю «Арт-Хауз», кінотеатром «Перемога», оздоровчим центром «Вітамін», спортивним клубом «Терра-Спорт».

3. Обґрунтування стратегічного вибору

Моделювання сценаріїв розвитку міста Мелітополя було здійснено на засіданні Робочої групи зі стратегічного планування 13 вересня 2018 року. Підставою для цього моделювання стало представлення учасникам результатів аналізу середовища та проведеного об'єктивного й суб'єктивного аналізу. Учасники засідання ознайомилися з інформаційною основою для планування розвитку територіальної громади у вигляді базового документа – Профілю громади. У цьому документі виконано аналіз кількості, якості та динаміки зміни ресурсів громади.

Також представлені результати опитування керівників підприємств та підприємців міста. Вивчення думки представників підприємництва міста дало можливість учасникам Робочої групи дізнатися про їх ставлення до органів місцевого самоврядування, проблеми, які вони вважають найбільш важливими, про їхні очікування та про їхні плани на майбутнє.

Аналітичне дослідження основних соціально-економічних і демографічних тенденцій у ретроспективі останніх років, та, відповідно, моделювання «соціально-економічного ландшафту» (взаємонакладання стійких у часі чинників впливу) міста дали можливість сформулювати базові сценарії припущення, «інерційний» (песимістичний) та «інтенсивний» (оптимістичний) сценарії розвитку міста.

Базові сценарії припущення:

1. Показник ВВП на душу населення України після 2018 року матиме незначне зростання – на 2-3% у рік.
2. В найближчі роки податкове навантаження на суб'єкти підприємницької діяльності та населення не зменшиться. Можна очікувати спрощення правил ведення бізнесу.
3. Зростатиме державна підтримка регіональної економіки через відновлення та розвиток інфраструктури
4. В Україні поступово будуть впроваджені стандарти ЄС щодо виготовленої в Україні продукції.
5. Інвестиційний клімат в Україні дещо покращиться. Країна стане привабливішою для європейських інвесторів.
6. Надалі зростатимуть ціни в національній валюті на паливно-енергетичні ресурси, особливо для населення та комунальних підприємств.
7. Доходи населення у найближчі 2-3 роки будуть відносно низькими, після цього – поступово зростатимуть до 2030 року.
8. Підприємствам найближчі 2-3 роки буде обмежений доступ до позичкового капіталу. Потім доступ до кредитів має суттєво покращитися.
9. Міграція населення та природне скорочення спричинятимуть брак кадрів практично в усіх сферах виробництва та надання послуг, що може сприяти ширшому застосуванню складної техніки на виробництві.

Інерційний (песимістичний) сценарій розвитку «Хай все лишиться, як було!»

Демографічна ситуація міста характеризується зменшенням чисельності населення у працездатному віці, «старіння населення».

Господарський комплекс розвиватиметься з імовірним збереженням, «консервацією» нинішнього стану виробництва. При цьому варіанті розвитку подій основною мотивацією функціонування господарського комплексу міста залишиться отримання максимально можливого прибутку на основі екстенсивної експлуатації існуючих виробничих потужностей. При цьому динамічні показники виробництва будуть залишатись малорухомими. Зростання виробництва (при наявності такого) буде характеризуватися незначними та нестабільними темпами.

У випадку реалізації «песимістичного варіанту» розвитку господарський комплекс Мелітополя буде характеризуватися такими особливостями: у структурі економіки міста домінуюче положення буде займати металообробка та машинобудування, легка та

харчова промисловість, що сприятиме зростанню техногенного пресингу на довкілля за умови збереження незадовільного стану системи життєзабезпечення міста систем каналізування, водопостачання, утилізації відходів; екстенсивні тенденції в економіці не будуть сприяти упорядкуванню та ефективному використанню міських територій. У випадку реалізації цього обмеженого сценарію повільно зростатиме чисельність зайнятих у промисловості і сфері послуг.

Реалізація «песимістичного сценарію» залишить місту вкрай вузький простір структурних змін у виробничому комплексі. Досить вузька та однобока спеціалізація на виробництві продукції сільськогосподарського машинобудування та металообробки обумовить надзвичайну уразливість соціально-економічної системи міста. Відчуватимуться навіть найменші перебої у поставках продукції та коливання кон'юнктури ринку.

Описаний сценарій відбиває лише основні соціально-економічні та демографічні параметри, які, проте, є визначальними для характеристики майбутнього міста. Очевидно також, що на даному «ландшафті» за збереження основних тенденцій і незмінності базових припущень не існує альтернативної траєкторії, яка призвела б до іншого сценарію. Отже, онтологічною підставою Стратегічного вибору є неприйнятність описаного сценарію для громади.

Імовірний оптимістичний сценарій розвитку передбачає цілеспрямований вплив на соціально-економічний «ландшафт» чинників, які лежать у межах впливу місцевої громади. Траєкторія розвитку на гіпотетичному «ландшафті» на основі базових припущень формує «оптимістичний» сценарій. Він ґрунтується на нарощуванні потужностей промислового виробництва на базі нових інвестиційних проєктів у традиційних для міста або суміжних галузях з поступовим зміщенням виробничих циклів у бік зростання глибини переробки.

Сценарій інтенсивного розвитку: «Нові реформи – нові можливості!»

Інноваційний варіант розвитку міста пов'язаний із всебічною модернізацією та структурною трансформацією господарського комплексу та соціального ландшафту. При цьому варіанті розвитку подій демографічна ситуація покращується, уповільнюється тенденція загального зменшення населення, збільшується народжуваність, спостерігається позитивне сальдо міграції.

Осучаснення та підвищення ефективності господарського комплексу міста на основі інвестиційних проєктів, у першу чергу, місцевого бізнесу, забезпечуватиме досягнення максимально можливої суспільної ефективності, не тільки отримання високого ефекту у функціонуванні виробництва, але й досягнення на його основі відповідного соціального рівня розвитку міста (умов і якості життя населення), а також збереження сприятливого стану довкілля. Важливою складовою господарського комплексу міста має стати мале та середнє підприємництво, питома вага якого зростатиме в усіх економічних показниках.

Інноваційна економіка міста характеризуватиметься готовністю суб'єктів господарювання до конкуренції, пошуку й освоєння нових ринків. У зв'язку з наявністю сприятливих умов для розвитку господарський комплекс міста разом з житловим будівництвом отримують збалансовані та достатні обсяги інвестицій.

Важливою складовою даного варіанту розвитку стане диверсифікація структури виробництва міста та розширення його спеціалізації. Доцільним у цьому відношенні є розвиток сучасних виробництв точного машинобудування, імовірно більш активно спрямованого на кооперацію із європейськими товаровиробниками. Більшого значення набуватиме комплекс харчової та легкої промисловості, який буде розбудовуватися на основі нових економічних зв'язків у першу чергу із місцевими постачальниками сировини для переробної промисловості. Важливим напрямом впровадження інноваційного варіанту розвитку економіки міста має стати переорієнтація експорту та просування продукції місцевих товаровиробників на нові зовнішні ринки, що створюватиме умови для більш продуктивної зайнятості населення. Зростання попиту на продукти харчування на світовому ринку сприятиме розвитку саме цього сектору економіки. Це вимагатиме розбудови сучасних логістичних комплексів, індустріальних парків. Створення індустріального парку реалізує повний інноваційний цикл виробництва, що потребуватиме проведення наукових досліджень, розробки дослідних зразків і впровадження їх у виробництво. Індустріальний парк матиме зручне транспортно-географічне розташування, наявність висококваліфікованої робочої сили, сформовану інженерну, комунікаційну інфраструктуру, близькість до потужних університетських центрів.

Ймовірність такого сценарію невисока, підтвердженням чого є тривала стагнація у політичній і соціально-економічній сферах держави, відсутність виразної зовнішньої політики, відсутність стратегії розвитку країни, а також відсутність контр-еліт у видимій перспективі, які змогли б змінити зазначені тенденції. Все це дає право на формування раціонального сценарію, що визначатиметься траєкторією на існуючому «ландшафті» за базових припущень появи нових, керованих чинників впливу на цю траєкторію, які перебувають в межах компетенції громади міста, а також найбільш ймовірних чинників зовнішнього впливу в їх сприятливій комбінації.

Сценарій раціонального розвитку: «До великої мети малими кроками!»

Цілеспрямована та злагоджена політика керівництва міста призведе до поступового припливу як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій.

Незважаючи на анексію Криму та уповільнення пересування товарів та людей основними транзитними автомобільними та залізничними дорогами, на перетині яких знаходиться місто, тим не менше вигідне логістичне розташування сприятиме будівництву в місті нових сучасних підприємств у нових галузях економіки із запровадженням новітніх інноваційних технологій.

Місто стане потужним логістичним центром для Північного Приазов'я, основною ланкою на південному напрямі та напрямі Південь – центр. А також логістичним центром для навколишніх сільських населених пунктів, які мають досить тісні економічні, трудові, соціальні, культурно-побутові та інші зв'язки із містом, їх єднає спільне природне середовище, збереження якого є важливою запорукою сталого розвитку, оскільки саме вирощування сільськогосподарської продукції, її поглиблена переробка та транспортування може бути основою розвитку.

Місто розвиватиметься як центр міської агломерації, зберігаючи свій статус потужного промислового центру. При цьому варіанті розвитку чисельність зайнятих зростатиме, у тому числі, в невиробничій сфері. У смарт спеціалізації міста з'являться тренди: збільшуватиметься частка послуг в структурі економіки та частка сільськогосподарської переробки. У структурі економіки і надалі зберігатимуться машинобудування та металообробка, однак загалом вона зазнає значної диверсифікації. Комплексне переозброєння сільського господарства на основі державної підтримки вимагатиме нового високотехнологічного обладнання для машинобудування та металообробки з високим рівнем екологічної безпеки.

В економічній структурі збільшуватиметься питома вага сільськогосподарської переробки, харчової, легкої промисловості. Через зростання цін на енергоносії більш активно будуть використовуватися відновлювальні джерела енергії, у тому числі, технічні сільськогосподарські культури, а відтак і їх переробка. Паралельно розвиватимуться органічні виробництва, попит на продукцію яких зростатиме.

Розвиток туристичної та рекреаційної сфери сприятиме притоку у місто інвестицій і розвитку малого та середнього бізнесу, у тому числі жіночого підприємництва.

Збереження вищих навчальних закладів сприятиме притоку молоді в місто, хоча слід зважати на демографічні особливості періоду. Реформування освітньої галузі та системи охорони здоров'я поглиблюватиме зв'язки Мелітополя та прилеглих територій

Структурні зміни в забезпеченні життєдіяльності міста відбуватимуться на основі розвитку ринку житлово-комунальних послуг та всебічного впровадження енергозбереження

Громада значно збільшить свою пізнаваність завдяки досягненням в сфері міжнародної співпраці та активної участі в міжнародних діалогових платформах.

Описаний сценарій став базою для формулювання стратегічного бачення та місії міста на стратегічну перспективу.

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ

Мелітополь – відкрите місто для підприємницької успішності, інноваційний сервісний та логістичний центр Північного Приазов'я, готовий до міжнародної співпраці. Територія для розвитку точного експортноорієнтованого машинобудування. Інноваційний центр переробної та харчової промисловості, заснованих на новітніх технологіях, забезпечених високопрофесійними кадрами.

Модерновий та привабливий здоров'я зберігаючий, інклюзивний міський простір, що створює можливості для успішного розвитку особистості: освіти, спорту, міжкультурного діалогу. «Зелена перлина» українських степів, місто креативних індустрій та туризму, комфортне для людей різних культур.

МІСІЯ МІСТА

Мелітополь – колыска давніх цивілізацій, органічна складова долини ріки Молочної, місце сили та доброї енергії.

Логістичний хаб Азовського узбережжя, важлива складова українського машинобудування, лідер садівництва, бджолярства та органічних виробництв.

Місто дружніх людей, щаслива багатонаціональна родина.

Результати SWOT-аналізу

Учасники засідання Робочої групи 28 серпня 2018 року разом з залученими експертами провели SWOT-аналіз розвитку міста. Інформація та знання, отримані та впорядковані в процесі проведеної інвентаризації чинників, стали важливим ресурсом для подальшого аналізу економічного та соціального стану громади.

У SWOT-аналізі сильні і слабкі сторони це найчастіше внутрішні чинники, а можливості і загрози пов'язані з факторами зовнішнього середовища. SWOT-матриця являє собою інструмент для аналізу цих факторів, зроблений за принципом їх перетинання і взаємозв'язків:

- Сильні сторони використовуються для створення майбутніх можливостей;
- Слабкі сторони перетворюються в можливості;
- Загрози пов'язані зі слабкими сторонами.

Вплив цих факторів був врахований при визначенні напрямів, стратегічних, оперативних цілей. В основі вибору – сценарій раціонального розвитку з урахуванням можливостей інтенсивного розвитку

Сильні та слабкі сторони

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Патріотично налаштовані мешканці. 2. Політична воля до відкритості влади та зав'язків з громадськістю. Громадський бюджет. 3. Виробнича кооперація підприємств міста із Запорізькими підприємствами. 4. Сприятливі природно – кліматичні умови та близькість сировинної бази для виробництва харчової продукції. 5. Високий рівень диверсифікації економіки. 6. Сформована культура підприємництва, розроблено відповідні цільові програми. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення чисельності населення міста. 2. Низька експортна орієнтованість бізнесу, втрата традиційних ринків збуту. 3. Ринок праці характеризується перевищенням попиту над пропозицією робочої сили. 4. Відсутні фінансові стимули та недосконала інфраструктура підтримки бізнесу. 5. Дефіцит земельних ділянок для продажу та оренди. 6. Високий фізичний знос об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства.

<p>7. Якісні адміністративні послуги для населення та бізнесу.</p> <p>8. Вдале розміщення міста – транзитно-логістичний центр.</p> <p>9. Центр виробництва саджанців фруктових та декоративних рослин.</p> <p>10. Розвинене машинобудування для сільськогосподарської галузі.</p> <p>11. Наявність профільних ВНЗ для підготовки кадрів.</p> <p>12. Широкі міжнародні зв'язки, міста-побратими.</p> <p>13. Велика кількість аматорських творчих колективів.</p> <p>14. Якісний стадіон та спортивні об'єкти.</p> <p>15. Співпраця зі Світовим банком, НЕФКО та іншими міжнародними організаціями.</p> <p>16. Наявність медичних закладів третього рівня: онкологічний, психіатричний диспансери.</p> <p>17. Диверсифікований ринок з обслуговування житла.</p> <p>18. Сприятливі умови для вирощування плодоовочевої продукції.</p>	<p>7. Незадовільний технічний стан та слабка транспортна спроможність автомобільних доріг.</p> <p>8. Недосконала система громадського транспорту.</p> <p>9. Недостатньо місць розміщення туристів.</p> <p>10. Низький рівень впровадження енергоефективних технологій.</p> <p>11. Низький рівень оснащення та дефіцит кадрів закладів соціальної інфраструктури.</p> <p>12. Відсутність ефективної системи поводження з ТПВ та сучасного полігону.</p> <p>13. Відсутність театру, філармонії, професійних творчих колективів.</p> <p>14. Низький рівень доступності інфраструктури міста для людей з інвалідністю та осіб з особливими потребами.</p> <p>15. Забрудненість русла річки Молочної.</p> <p>16. Забруднення повітряного басейну міста через пересувні джерела.</p> <p>17. Нерозвинена інфраструктура переробки, зберігання та збуту плодоовочевої продукції.</p>
---	--

Можливості та загрози

Можливості	Загрози
<p>1. Покращення бізнес – клімату в Україні за рахунок впровадження реформ.</p> <p>2. Наявність «браунфілдів».</p> <p>3. Збільшення території за рахунок приєднання територіальних громад.</p> <p>4. Державна підтримка створення індустріального парку.</p> <p>5. Можливість отримання міжнародної технічної допомоги.</p> <p>6. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом.</p> <p>7. Центр нового госпітального округу.</p> <p>8. Значні запаси артезіанської води.</p> <p>9. Підвищення інвестиційної привабливості України та Запорізького регіону.</p> <p>10. Зростання світового попиту на продукцію агропромислового комплексу.</p> <p>11. Розвиток логістичної інфраструктури регіону.</p> <p>12. Підтримка держави в забезпеченні екологічної безпеки (очищення води, переробка сміття).</p>	<p>1. Падіння обсягів пасажирських та вантажних перевезень через анексію Криму та частини Донбасу.</p> <p>2. Погіршення інвестиційної привабливості через політичну нестабільність та продовження воєнного конфлікту на Сході України.</p> <p>3. Згорання реформ та девальвація гривні.</p> <p>4. Негативне сальдо міграції, відтік висококваліфікованих фахівців за кордон.</p> <p>5. Підтоплення території через підвищення ґрунтових вод в межах понижень рельєфу.</p> <p>6. Недоступність кредитних ресурсів.</p> <p>7. Неможливість підключення до енергоспоживання через тиск монополістів.</p> <p>8. Скорочення частки працездатного населення.</p>

Висновки за результатами проведеного комплексного аналізу

SWOT-аналіз демонструє, що погіршення торговельно-економічних відносин з країнами Митного союзу, зокрема з Російською Федерацією (одного з найбільших торговельних партнерів підприємств міста), анексія Криму, близькість військових подій та ускладнення суспільно-політичної ситуації в цілому в країні впродовж останніх років негативно вплинуло на обсяги виробництва. Особливо негативно це позначилося на діяльності підприємств машинобудівної галузі. Аналіз товарної групи (машини та устаткування) продемонстрував, що значна частина українських експортних поставок здійснювалася до Російської Федерації. Однак зрозуміло, що зміна векторів партнерства, якою б болючою вона не була сприятиме модернізації підприємств та виходу на новий рівень розвитку за умови збереження та розвитку кадрового потенціалу.

Однак за останні роки підприємства міста частково переорієнтували свої виробництва на інші ринки. Для зовнішньої торгівлі міста властиве високе позитивне сальдо без особливо значущих коливань.

Фінансова система міста характеризується помірним зростанням доходної частини бюджету в результаті позитивного впливу бюджетної та податкової реформ. Однак зростають і зобов'язання місцевих бюджетів.

Наповнення бюджету розвитку помірне, а отже власні ресурси міста, які можуть бути спрямовані на розвиток інфраструктури не покриватимуть потреб. Є необхідність в залученні додаткових ресурсів, у тому числі, кредитних.

У соціальній сфері спостерігаються процеси секторальних реформ в системі охорони здоров'я, освіти відповідно до державної політики. Ініціативами міста є активна підтримка спорту та культури.

У сфері надання комунальних послуг спостерігаються негативні тенденції через нерозвиненість ринку комунальних послуг, високу енергозалежність даного сектора, зношеність мереж і систем, які забезпечують надання комунальних послуг. В муніципальному секторі активно впроваджуються енергоефективні заходи, однак вони не покривають потреб впровадження таких технологій. Підписання Угоди мерів і розроблення Плану дій сталого енергетичного розвитку сприятиме покращенню ситуації.

Мелітополь стає активним гравцем на міжнародній арені, реалізуючи активну маркетингову політику.

Місто Мелітополь має потужний ресурс, який використовує для впровадження сучасних управлінських технологій, підвищення ефективності органів місцевого самоврядування, забезпечення участі у розбудові міста всіх зацікавлених сторін. Громада прагне до врядування європейського зразка, основним завданням якого є забезпечення сталого економічного та соціального розвитку міста, забезпечення базових потреб громадян.

4. Стратегічні напрями розвитку міста

Бажана «траєкторія» розвитку, що має привести громаду до стратегічного бачення забезпечуватиметься рухом за визначеними Робочою групою 15 січня 2019 року стратегічних напрямками розвитку:

А. Місто розвиненого бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування

В. Місто ресурсоефективної та екобезпечної інфраструктури

С. Місто ефективного врядування та сучасних публічних послуг

Реалізуючи стандарти Європейського Союзу в сфері планування розвитку територіальних громад, передбачається, що Стратегічний план розвитку громади є основним планувальним документом, в якому кожен стратегічний напрям є глобальною програмою, реалізація якої забезпечуватиме досягнення визначених стратегічних цілей, стратегічного бачення загалом.

Схема стратегічного плану розвитку міста Мелітополя

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ

Мелітополь – відкрите місто для підприємницької успішності, інноваційний сервісний та логістичний центр Північного Приазов'я, готовий до міжнародної співпраці. Територія для розвитку точного експортно орієнтованого машинобудування. Інноваційний центр переробної та харчової промисловості, заснованих на новітніх технологіях, забезпечених високопрофесійними кадрами.

Модерновий та привабливий здоров'я зберігаючий, інклюзивний міський простір, що створює можливості для успішного розвитку особистості: освіти, спорту, міжкультурного діалогу. «Зелена перлина» українських степів, місто креативних індустрій та туризму, комфортне для людей різних культур.

Стратегічні напрями розвитку

А. Місто розвиненого бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування

В. Місто ресурсоефективної та екобезпечної інфраструктури

С. Місто ефективного врядування та сучасних публічних послуг

Стратегічні цілі

А.1. Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу

В.1. Підвищення ефективності міської інфраструктури

С.1. Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні

А.2. Формування сприятливого бізнес-середовища та умов для просування продукції місцевого виробника

В.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду

С.2. Підвищення якості надання медичних послуг

А.3. Розвиток трудового потенціалу

В.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста

С.3. Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста

А.4. Муніципальний маркетинг та розвиток туризму

В.4. Привабливі безпечні публічні простори та транспортна інфраструктура

С.4. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки

Для досягнення стратегічних та оперативних цілей формуються відповідні плани дій на трирічний термін реалізації, відповідно до пропозицій, які надходять в рамках оголошення збору проектних ідей.

4.1. Стратегічний напрям А. Місто розвинуеного бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування

Мелітополь як економічний та адміністративний центр Мелітопольського району, розвиватиметься в напрямі подальшої диверсифікації економіки. Основою концепції розвитку пропонується реалізація розбудови тісної співпраці із суміжними сільськогосподарськими територіями.

Оскільки м. Мелітополь є підписантом угоди «Мери за економічне зростання», в основу напрямку покладено принципи, задекларовані даною міжнародною ініціативою, а саме:

- Правова та інституціональна база
- Доступ до фінансування
- Земельні ресурси та інфраструктура
- Кваліфіковані трудові ресурси, інклюзивність
- Зовнішнє позиціонування та маркетинг

Внутрішня мотивація, готовність та адекватна спроможність місцевої влади управляти місцевим економічним зростанням є характерною рисою успішної місцевої економіки. Важливим чинником цього процесу є міжсекторальна співпраця і взаємодія на місцевому рівні.

Позитивним чинником експортного потенціалу Мелітополя є відносна галузева й товарна диверсифікація, що дозволяє прилаштовуватися до зміни ринкової кон'юнктури та створює додаткові можливості розвитку інноваційних продуктів.

Традиційна сфера машинобудування зберігатиметься за рахунок підвищення співпраці із європейськими товаровиробниками.

Втрату традиційних ринків буде компенсовано завдяки просуванню товарів місцевих виробників на інші ринки. Спільні зусилля підприємництва та місцевого самоврядування буде спрямовано на просування товарів та послуг місцевих виробників на українському та міжнародних ринках.

Відбуватиметься збільшення частки підприємств з переробки сільськогосподарської продукції та її логістики - планування, закупки, транспортування та зберігання на усіх етапах виробництва із забезпеченням управління ланцюгами поставок. Концентрація логістичних потоків за умови створення відповідних логістичних потужностей зростатиме, оскільки запланована на рівні Запорізької області та Мелітопольського району інвестиційна діяльність у сільськогосподарській галузі передбачає подальший розвиток сільського господарства та розширення переробки сільськогосподарської продукції, у тому числі, - виробництво альтернативних видів палива рослинного походження, розширення площ під багаторічними насадженнями, будівництво тваринницьких комплексів.

Важливу роль відіграватиме необхідність виробництва обладнання для агропромислового комплексу, включаючи системи крапельного зрошення, тощо.

Одним із способів сприяння розвитку в даному напрямі буде підготовка майданчиків для будівництва та оснащення сучасних логістичних центрів для забезпечення зберігання та транспортування вантажів залізничним та автомобільним транспортом.

Розвиватиметься ринок послуг. Станом на сьогодні ця сфера статистично ніяк не відображається, однак за умови подальшого проникнення інформатизації у всі сфери життєдіяльності, включаючи розвиток Мелітополя як логістичного центру, слід передбачити значне зростання попиту на цьому ринку.

Розвиток інформатизації соціальної сфери, як і сфери надання послуг загалом також сприятиме зайнятості в сфері інформаційних технологій, створенню нових робочих місць у цій галузі. Відповідно, зміни запитів на ринку праці мають підтримуватися місцевими навчальними закладами.

Планування від сильних сторін місцевого бізнесу, врахування існуючих можливостей, буде спрямоване на подолання проблем, визначених в процесі аналізу.

Основні проблеми

- Втрата традиційних ринків збуту промисловими підприємствами міста та зменшення обсягів вантажних перевезень через зміну напрямів логістичних потоків.
- Перешкоди доступу підприємств міста до інженерної інфраструктури.
- Відсутність інноваційного сектору в структурі економіки міста; Застарілі засоби виробництва, які обмежують зовнішню економічну діяльність підприємств;
- Відсутність спільної Концепції розвитку із прилеглими територіями. Слабкі можливості просування продукції місцевих сільгоспвиробників на українські та міжнародні ринки. Відсутність сталої кооперації в цій галузі;
- Недостатня розвиненість інфраструктури підтримки МСП; Обмежені можливості ресурсного та інформаційного забезпечення підприємництва;
- Недостатність фінансових ресурсів у МСП, відсутність доступу та висока вартість кредитних ресурсів;
- Втрата кадрового потенціалу, відсутність на ринку кадрів потрібних спеціальностей. Система підготовки кадрів не відповідає потребам ринку праці міста;
- Недостатня розвиненість інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності;. Низька зацікавленість внутрішнього інвестора, недоступність фінансових ресурсів;
- Складність пошуку нових ринків збуту продукції, слабка підтримка суб'єктів господарювання в цій сфері.

Подолання проблем відбуватиметься шляхом формування місцевої політики, спрямованої на створення сприятливого бізнес-середовища та інфраструктурного розвитку:

- Розвиток інженерної інфраструктури для бізнесу;
- Розвиток логістики;
- Створення якісних інвестиційних продуктів та умов для інвестування;
- Просування інвестиційного потенціалу міста;
- Розвиток кадрового потенціалу;
- Забезпечення активної промоції місцевої економіки;
- Маркетинг міста та розвиток туризму.

Вироблення та реалізація такої політики можливе лише шляхом об'єднання зусиль влади і бізнес-асоціацій .

Напрямок розвитку А Місто розвинуеного бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування

Стратегічні цілі

А.1. Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу

А.2. Формування сприятливого бізнес-середовища та умов для просування продукції місцевого виробника

А.3. Розвиток трудового потенціалу

А.4. Муниципальний маркетинг та розвиток туризму

Оперативні цілі

А.1.1. Розвиток інженерної інфраструктури для бізнесу

А.2.1. Розбудова регіональних економічних кластерів

А.3.1. Розбудова системи забезпечення підприємств міста кваліфікованими кадрами

А.4.1. Розвиток туристичної інфраструктури

А.1.2. Розвиток логістики

А.2.2. Просування продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках

А.3.2. Поглиблення співпраці навчальних закладів та бізнесу

А.4.2. Створення унікальних туристичних продуктів

А.1.3. Створення якісних інвестиційних продуктів та умов для інвестування

А.2.3. Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу

А.3.3. Створення умов для розвитку бізнес здібностей серед молоді

А.4.3. Маркетинг та просування туристичних можливостей і продуктів

А.1.4. Просування інвестиційного потенціалу міста

Схема стратегічного напрямку А. Місто розвинуеного бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування

Стратегічна ціль А.1. Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу.

Важливою складовою гнучкої, конкурентної економіки є розвиток підтримуючої інфраструктури на основі впровадження найновіших технологій, включаючи врахування вимог зниження негативного впливу економіки на стан навколишнього середовища.

Насамперед для діючого бізнесу, з метою максимального використання існуючих потужностей, можливостей відкритості ринку електричної енергії, буде досягнуто максимального сприяння енергозабезпечення промислових зон міста та утворених логістичних центрів.

Місто сприятиме виділенню площадок для будівництва нових транспортувальних потужностей, об'єктів альтернативної енергетики.

Для Мелітополя є важливим відновлення та нарощування логістичних можливостей, що досягатиметься шляхом розвитку кооперації місцевого бізнесу та бізнесу сусідніх сільськогосподарських територій.

Передбачається створення низки Інвестиційних продуктів у вигляді мережі індустріальних парків та промислових зон для Мелітопольської агломерації, формування бази даних об'єктів для інвестування, впровадження системного моніторингу внутрішніх інвестицій.

Буде створено умови для забезпечення підготовки інвестиційних площадок для стратегічних - важливих для громади та розвитку економіки території. проектів.

З цією метою буде створено умови для залучення науковців до розробок інвестиційних проектів, забезпечено можливості місцевого самоврядування залучати довгострокові кредити з метою реалізації інвестиційних проектів, у тому числі, від Міжнародних фінансових інституцій, через впровадження практики муніципальної гарантії.

Використовуючи найширше коло каналів інформування як існуючого бізнесу про експортні можливості, так і міжнародної спільноти про експортний потенціал місцевої економіки, її інвестиційні можливості, місто сприятиме підтримці місцевого виробника.

Стратегічна ціль А.1 Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
А.1.1. Розвиток інженерної інфраструктури для бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Сприяння розвитку інфраструктури для відновлюваної енергетики. - Забезпечення транспортування електроенергії в інвестиційно - перспективних районах. - Розбудова інженерних мереж в інвестиційно привабливих районах міста.
А.1.2. Розвиток логістики	<ul style="list-style-type: none"> - Створення логістичних центрів. - Розбудова мережі транспортних магістралей в інвестиційно перспективних районах міста та прилеглих територій на засадах міжмуніципального співробітництва. - Розбудова регіонального аеропорту. - Формування розвиненої логістичної мережі, в тому числі об'їзної дороги.
А.1.3. Створення якісних інвестиційних продуктів та умов для інвестування	<ul style="list-style-type: none"> - Підтримка проектів державно-приватного партнерства. - Розвиток техно-, та індустріальних парків. - Підготовка інвестиційних ділянок типу «браунфілд» та «грінфілд». - Створення інвестиційного порталу. - Створення умов для розміщення містобудівного кадастру у вільному доступі. - Забезпечення вільного доступу до інвестиційних ресурсів. - Розроблення та врахування критеріїв екологічної безпечності інвестиційних проектів під час підготовки та відбору інвестиційних пропозицій. - Проведення комплексної еколого-містобудівної реабілітації «браунфілдів» для поліпшення екологічного стану міста, покращення естетичних якостей міського середовища та його мікроклімату.
А.1.4. Просування інвестиційного потенціалу міста	<ul style="list-style-type: none"> - Інституційне супроводження залучення інвестицій. - Оцінка інвестиційної привабливості міста та її презентація. - Проведення інформаційних кампаній щодо інформування про можливості інвестування на території Мелітопольської міської ради.

Стратегічна ціль А.2. Формування сприятливого бізнес-середовища та умов для просування продукції місцевого виробника.

Просування товарів місцевого виробника на зовнішньому та внутрішньому ринку надалі можливе через впровадження стандартизації товарів та послуг, створення умов для сертифікації продукції з метою виходу на зовнішні ринки. Також в соціально-економічному розвитку України значну роль відіграють великі торгові мережі, які готові працювати із великими партіями сертифікованої (стандартизованої) продукції. Ці виклики можуть бути подолані завдяки ефективним логістичним мережам, які розвиваються, враховуючи особливості географічного розташування та економіки території.

Основою їх розвитку будуть місцеві економічні кластери, які мають внутрішній потенціал розвитку. Органи місцевого самоврядування надаватимуть консультаційну допомогу та виконуватимуть організаційну, координаційну роль в організації їх діяльності.

Розвиток таких кластерів відбуватиметься на основі загальної економічної концепції розвитку Мелітопольського субрегіону, який включатиме значну частину Мелітопольського району.

Може бути також розбудований міжобласний субрегіон, враховуючи території Нижньосірогозького району Херсонської області (60 км до Мелітополя). Покроково це може бути забезпечено через включення даних територій в інформаційне поле Мелітополя, подальший розвиток економічних зв'язків через розвиток логістики, розширення кола та спектру послуг, які можуть надаватися сусіднім територіям. Саме кластерна організація сприятиме комерціалізації науки, підвищенню частки продукції з високою доданою вартістю.

Стратегічна ціль А.2 Формування сприятливого бізнес-середовища та просування продукції місцевого виробника.	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
А.2.1. Розбудова регіональних економічних кластерів	<ul style="list-style-type: none"> - Інформаційна та координаційна підтримка кластерів та інших форм кооперації МСП. - Створення машинобудівного та агропромислового кластерів.
А.2.2. Просування продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках	<ul style="list-style-type: none"> - Інформаційна, адміністративна та наукова підтримка місцевого виробника. - Комерціалізація наукових досліджень. - Налагодження співпраці з міжнародними бізнес-асоціаціями та ТПП з розвитку бізнесу. - Маркетингова підтримка місцевих виробників. - Створення "Офісу розвитку бізнесу та експорту".
А.2.3. Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження інформаційної онлайн служби для підприємців з можливістю отримання переліку всіх необхідних дозволів та ліцензій для відкриття різних видів бізнесу (віртуальний бізнес-центр). - Сприяння розвитку підприємництва (вкл соціальне) з залученням жінок, молоді, представників національних меншин, та залученням кращих практик інтеркультурних міст Програми РЕ - Менторська підтримка розвитку МСП. - Розвиток Агенції місцевого розвитку для сприяння розвитку екологічно дружнього («зеленого») малого та середнього бізнесу.

Стратегічна ціль А.3. Розвиток трудового потенціалу

Визначальним питанням подальшого розвитку місцевої економіки є насичення ринку праці відповідними трудовими ресурсами та створення на території міста умов для підготовки кадрів. Важливе як набуття людьми потрібних професій, так і створення відповідних умов праці місцевими роботодавцями.

За умови відсутності реального впливу органів місцевого самоврядування на діяльність ВНЗ та ПТНЗ, планується компенсувати кадровий голод шляхом координації діяльності суб'єктів господарювання, освітніх установ, центру зайнятості.

За рахунок дульної системи навчання, використання можливостей державних програм розвитку навчальних закладів, відбуватиметься розвиток освітньої бази та бази практик мережі навчальних закладів для підготовки кадрів.

Створено організаційні умови для співпраці навчальних закладів та бізнесу. Для студентства створюватимуться додаткові умови через діяльність студентських бізнес-інкубаторів. Одночасно місто сприятиме проведенню «Днів роботодавців» як у м. Мелітополь так і у Запорізькій області.

Стратегічна ціль А.3 Розвиток трудового потенціалу	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
А.3.1. Розбудова системи забезпечення підприємств міста кваліфікованими кадрами	<ul style="list-style-type: none"> - Моніторинг регіонального ринку праці. - Адаптація освітніх програм закладів професійної (професійно-технічної), вищої освіти до вимог бізнесу. - Розвиток бази виробничих практик закладів професійної (професійно-технічної), вищої освіти. - Удосконалення системи перепідготовки кадрів у співпраці з районним центром зайнятості. - Розвиток дуальних систем навчання між ВНЗ та суб'єктами господарювання. - Покращення навичок співробітників МСП-експортерів. - Проведення тренінгів для представників МСБ з питань «зеленого» бізнесу, енергоменеджменту, альтернативної енергетики та збалансованих моделей споживання і виробництва.
А.3.2. Поглиблення співпраці навчальних закладів та бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення Днів відкритих дверей підприємств. «Днів професій», «Ярмарок вакансій» тощо. - Підтримка студентських бізнес-інкубаторів у навчальних закладах міста. - Поглиблення співпраці міської влади, бізнесу та вищих навчальних закладів. - Співпраця установ освітніх округів з ВНЗ, підприємствами, стажування та екскурсії на підприємства.
А.3.3. Створення умов для розвитку бізнес здібностей серед молоді	<ul style="list-style-type: none"> - Формування мережі муніципальних молодіжних коворкінг-центрів. - Створення «Майстерні старт-апів» з акцентом на перспективні та інноваційні галузі. - Проведення конкурсів молодіжних бізнес-проектів. - Розвиток бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів і технологічних парків. Студентських бізнес-інкубаторів.

Стратегічна ціль А 4. Муніципальний маркетинг та розвиток туризму

Розвиток туризму набуває нового звучання для Мелітополя завдяки саме його ролі як логістичного центру та розвитку туризму «одного дня». Місто набуватиме ознак традиційної гостинності завдяки розвитку туристичної інфраструктури, у тому числі, місцевих вокзалів та привокзальних площ як якісних публічних просторів.

Можливості надання унікальних туристичних послуг потребують їх інформаційної та організаційної підтримки, яка забезпечуватиметься завдяки розвитку послуг екскурсійних бюро.

На основі співпраці із місцевими музейними установами та Національним заповідником «Кам'яна могила» розвиватиметься низка локацій для формування на їх основі туристичних продуктів. До створення нових форм мистецтва буде залучено місцеві театральні колективи та музикантів.

На особливу увагу заслуговує розвиток садівничого туризму, основи якого є у місті однак вимагають подальшого розвитку на основі співпраці із місцевими підприємцями, зайнятими в даній сфері.

Оскільки місто має маркетингову стратегію, затверджену рішенням 33 сесії VII скликання Мелітопольської міської ради від 21.08.2017 №9, вона буде основним документом, за яким здійснюватиметься діяльність за цією стратегічною ціллю.

В рамках стратегічного плану розвитку міста буде забезпечено інституційну підтримку розвитку маркетингу міста, створення унікальних туристичних продуктів та сертифікованих туристичних маршрутів, виготовлення інформаційних продуктів тощо.

Стратегічна ціль А.4 Муніципальний маркетинг та розвиток туризму	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проєктів
А.4.1. Розвиток туристичної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> – Означення логістичних і туристичних об'єктів, рекреаційних локацій міста. – Формування туристично - привабливих просторів. – Інституційна підтримка розвитку туризму.
А.4.2. Створення унікальних туристичних продуктів	<ul style="list-style-type: none"> – Створення туристичних об'єктів. – Створення унікальних сертифікованих туристичних маршрутів, в тому числі екологічних. – Підтримка садівничого туризму. – Розвиток зеленого туризму.
А.4.3. Маркетинг та просування туристичних можливостей і продуктів	<ul style="list-style-type: none"> – Проведення промоційних кампаній. – Створення додатків для персональних пристроїв з метою отримання інформації про місто. – Інституційна підтримка маркетингу та брендингу туристичних можливостей регіону.

План дій з досягнення цілей за стратегічним напрямом розвитку А

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
Стратегічна ціль А1 Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу			
А.1.1. Розвиток інженерної інфраструктури для бізнесу	Відповідні управління/ відділи міської ради, АРМ	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечено в генеральному плані розвитку міста можливостей розвитку інфраструктури для відновлюваної енергетики. 2. Сформовано відповідні інвестиційні пропозиції. 3. Визначені максимальні потужності для приєднання. 4. Забезпечено можливості для транспортування електроенергії в інвестиційно перспективних районах. 5. Збудовано (реконструйовано) інженерні мережі відповідно до перспективних потреб розвитку промислового та будівельного комплексу.
А.1.2. Розвиток логістики	Відповідні управління/ відділи міської ради, АРМ, підприємства агробізнесу міста Мелітополя та прилеглих районів	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збудовані та працюють логістичні центри. 2. Реконструйовані мережі транспортних магістралей в інвестиційно перспективних районах міста. 3. Збудовано об'їзну дорогу. 4. Збудовано регіональний аеропорт. 5. Створено пакувальну платформу (логістичний центр) для сільськогосподарської продукції.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
А.1.3. Створення якісних інвестиційних продуктів та умов для інвестування	Відповідні управління/відділи міської ради, АРМ	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечено реалізацію проектів державно-приватного партнерства. 2. Запущено муніципальний індустріальний парк. 3. Підготовлено оферти з пропозиціями для інвесторів - інвестиційні ділянки типу «браунфілд» та «грінфілд». 4. Створено Інвестиційний портал міста. 5. Сформовано (розміщено) містобудівний кадастр у вільному доступі. 6. Забезпечено вільний доступ до інвестиційних ресурсів. 7. Розроблено критерії екологічної безпечності інвестиційних проектів. 8. Проведено комплексну еколого-містобудівну реабілітацію «браунфілдів».
А.1.4. Просування інвестиційного потенціалу міста	Відповідні управління/відділи міської ради, АРМ	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечено інституційне супроводження залучення інвестицій АРМ. 2. Здійснено оцінку інвестиційної привабливості міста. 3. Проведено роботу із залучення міжнародних партнерів та програм, що сприяють покращенню інвестиційного клімату міста. 4. Проведено інформаційні кампанії (організація інвестиційних форумів й інших заходів) щодо інформування про можливості інвестування в місто.
Стратегічна ціль А 2 Формування сприятливого бізнес-середовища та просування продукції місцевого виробника			
А.2.1. Розбудова регіональних економічних кластерів	Міська рада, Індустріальний парк «Мелітополь» ініціатор ТОВ «Ізатекс Індастрі»; Асоціація малого та середнього бізнесу, керівники ІТ-підприємств та ректори ВНЗ, Управління з розвитку підприємництва та промисловості	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформовано та діє машинобудівний кластер. 2. Створено та діє ІТ кластер. 3. Створено та діє агропромисловий кластер.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
А.2.2. Просування продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках	Управління з розвитку підприємництва та промисловості, Міська рада, МСП м. Мелітополя і Запорозької області, КУ "АРМ", Асоціація малого та середнього бізнесу, ТОВ «Центр стратегічного розвитку територій» ТДАТУ ім. Д. Моторного	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1. Створено Дорожню карту підприємця-початківця. 2. Постійно реалізується проект «Купуй Мелітопольське» 3. Забезпечено відкриття дистрибуційних центрів мелітопольських виробників. 4. Забезпечено взаємодію з міжнародними бізнес-асоціаціями. 5. Створено центр підтримки виробників та перевиробників сільськогосподарської продукції. 6. Створено центр трансферу технологій. 7. Розвинено екологічно дружній («зелений») малий та середній бізнес.
А.2.3. Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу	Управління з розвитку підприємництва та промисловості, Відділ інформаційних технологій та захисту інформації управління стратегічного розвитку міста, КУ "АРМ", Інститут підвищення кваліфікації ТДАТУ	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1. Постійно відбуваються консультації бізнесу та влади для вирішення місцевих проблем. 2. Діє експоцентр на базі індустріального парку «Мелітополь». 3. Забезпечено функціонування віртуального бізнес-центру. 4. Створено умови для працевлаштування маломобільних груп населення. 5. Забезпечено консультування МСП.
Стратегічна ціль А 3. Розвиток трудового потенціалу			
А.3.1. Розбудова системи забезпечення підприємств міста кваліфікованими кадрами	ДВНЗ «МПЕК», Промислові підприємства міста, ПНПП, ТДАТУ ім. Д. Моторного, КУ «АРМ», ДВНЗ «МПЕК», Управління з розвитку підприємництва та промисловості	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1. Створено дуальну магістратуру. 2. Проведено моніторинг ринку праці. 3. Забезпечено навчання для МСП експертів. 4. Створено сайт пошуку роботи. 5. Проведено тренінги для представників МСБ з питань «зеленого» бізнесу, енергоменеджменту, альтернативної енергетики та збалансованих моделей споживання і виробництва.
А.3.2. Поглиблення співпраці навчальних закладів та бізнесу	ТДАТУ ім. Д. Моторного, МДПУ ім. Богдана Хмельницького, Управління з розвитку підприємництва та промисловості	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1. Створено Центр професійної підготовки та розвитку молоді. 2. Забезпечено підготовку фахівців з туризму. 3. Забезпечено підготовку кваліфікованих профільних спеціалістів для підприємств переробної, харчової промисловості.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
А.3.3. Створення умов для розвитку бізнес здібностей серед молоді	ТДАТУ ім. Д. Моторного, МДПУ ім. Богдана Хмельницького, Управління з розвитку підприємництва та промисловості, Управління молоді та спорту	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Сформовано мережі муніципальних молодіжних коворкінг-центрів. 2.Створено «Майстерні старт-апів» з акцентом на перспективні та інноваційні галузі. 3.Проведені конкурси молодіжних бізнес-проектів. 4.Розвинено бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори і технологічні парки. Студентські бізнес-інкубатори.
Стратегічна ціль А 4. Муніципальний маркетинг та розвиток туризму			
А.4.1. Розвиток туристичної інфраструктури	Відділ муніципального маркетингу та туризму, управління соціально-економічного розвитку міста, КУ «Агенція розвитку Мелітополя», Суб'єкти туризму, Громадські організації, фізичні особи, МДПУ імені Богдана Хмельницького, ДНЗ «Мелітопольське ВПУ»	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Означено логістичні і туристичні об'єкти, рекреаційних локацій міста. 2.Сформовано сучасні публічні простори для гостей на території міста у тому числі, в районі вокзалів та привокзальних площ. 3. Сформовано мережу екскурсійних, туристичних бюро. 4.Облаштовано пішохідні зони, туристично-привабливих місць та зон відпочинку, зупинок туристично-екскурсійного транспорту в центрі міста. 5. Здійснюється інституційна підтримка розвитку туризму. 6. Розвивається зелений туризм.
А.4.2. Створення унікальних туристичних продуктів	Відділи, управління міської ради, Кафедра туризму, соціально-економічної географії та краєзнавства МДПУ ім. Богдана Хмельницького, Г.О. «ММЕО»	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Розроблено Туристичний путівник «Мелітопольщина - перехрестя культур і традицій». 2.Створено археологічні, пейзажні локації. 3.Включено до туристичних маршрутів архітектурних, історичних, культурних пам'яток Мелітопольщини. 4. У міському просторі розміщено зображення брендівних ознак міста. 5.Створено Музей Черешні. 6. Проведено сертифікацію туристичних маршрутів, в тому числі екологічних. 7. Розвивається садівничий туризм. 8.Сформовано базу туристичних ресурсів.
А.4.3. Маркетинг та просування туристичних можливостей і продуктів	Відділ муніципального маркетингу та туризму управління соціально-економічного	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських	1. Розвивається кластеризація суб'єктів туристичної сфери. 2. Забезпечено інформаційну підтримку маркетингу та брендингу туристичних можливостей.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
	розвитку міста виконавчого комітету, відділ культури ММР ЗО, МДПУ імені Б.Хмельницького, національно-культурні товариства	організацій, кошти партнерів	3. Забезпечено підготовку фахівців гостинності. 4. Розроблено додатки для персональних пристроїв з метою отримання туристичних маршрутів та інформації.

4.2. Стратегічний напрям В. Місто ресурсоефективної та екобезпечної інфраструктури.

Запобігання ключовим глобальним викликам, забезпечення розвитку основних галузей економіки та збереження і розвиток населення стануть основою філософії розвитку системи життєзабезпечення міста.

Місто є підписантом ініціативи «Угода мерів», ініціативи Європейського Союзу, яка охоплює місцеві та регіональні органи влади, що беруть добровільні зобов'язання підвищувати енергоефективність та нарощувати використання відновлювальних джерел енергії на своїх територіях. Таким чином, Мелітополь взяв на себе зобов'язання скоротити власні викиди CO₂ щонайменше на 20% до 2020 року, сприяючи, таким чином, розвитку екологічно орієнтованої економіки та підвищенню якості життя.

Підґрунтям для розвитку у даному напрямі буде збереження комунальної форми власності на основні об'єкти постачання життєво необхідних послуг: водопостачання, водовідведення, теплопостачання. Основою для підвищення ефективності роботи комунальних підприємств буде реалізація Плану сталого енергетичного розвитку міста, постійна актуальність якого забезпечуватиметься управлінням соціально-економічного розвитку міста виконавчого комітету Мелітопольської міської ради.

З метою модернізації системи теплопостачання буде розроблено та реалізовуватиметься сучасна схема теплопостачання міста, яка ґрунтуватиметься на збереженні централізованої системи теплопостачання для багатоквартирних житлових будинків та диверсифікацією теплопостачання для установ комунальної форми власності, сектору індивідуальної житлової забудови.

Водопостачання зони житлової забудови, установ комунальної форми власності, за винятком суб'єктів, які забезпечені водопостачанням із окремих свердловин, також забезпечуватиметься централізовано. Буде проведено інвентаризацію джерел питного водопостачання, впроваджено моніторинг ефективності використання водних ресурсів міста.

За сприяння, та на умовах співфінансування з місцевого бюджету, буде забезпечено участь суб'єктів господарювання у реалізації міжнародних, державних проектів та програм у сфері енергоефективності.

Надання послуг з обслуговування житла відбуватиметься на ринкових засадах, за умови збереження контролю органів місцевого самоврядування за якістю наданих послуг та за інженерним станом будівель.

Основні проблеми

- Поганий стан інженерної інфраструктури з надання послуг ЖКГ;
- Відсутня актуальна схема енергозабезпечення міста;
- Низький рівень впровадження енергоефективних технологій;
- Низький рівень використання «тепліх кредитів»;
- Застарілий парк транспортних засобів, які надають транспортні послуги; недостатня кількість об'єктів безпеки дорожнього руху;
- Скорочення площі зелених насаджень;
- Відсутність системи управління ТПВ;
- Черги в комунальних установах;
- Забруднені поверхневі джерела води (річка, струмки);
- У сфері благоустрою відсутні складові, які забезпечують утилітарні потреби;
- Відсутні елементи контролю безпеки біля основних інфраструктурних об'єктів міста.

Подолання проблем відбуватиметься шляхом формування місцевої політики, спрямованої на:

- Підвищення енергоефективності та ресурсоефективності усіх сфер життєзабезпечення міста;
- Покращення загального стану інженерної інфраструктури;
- Розвиток транспортного сполучення міста та прилеглих територій;
- Розвиток дорожньої інфраструктури;
- Створення умов для відновлення та збереження екосистеми міста;
- Створено умови безпечності міського середовища.

**Схема стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку
В. Місто енергоефективної та екобезпечної інфраструктури**

Напрямок розвитку В. Місто енергоефективної та екобезпечної інфраструктури			
Стратегічні цілі			
В.1. Підвищення ефективності міської інфраструктури	В.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду	В.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста	В.4. Привабливий, сучасний, безпечний міський простір
Оперативні цілі			
В.1.1. Забезпечення ефективної енергетичної політики	В.2.1. Оптимізація ресурсо- та енергоспоживання житлової сфери	В.3.1. Сприяння збереженню екосистеми міста	В.4.1. Створення сучасних зон дозвілля та відпочинку
В.1.2. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та об'єктів комунального господарства	В.2.2. Формування системи ефективних власників житла	В.3.2. Створення ефективної системи управління відходами	В.4.2. Розбудова дорожньої інфраструктури
В.1.3. Підвищення енергоощадності систем теплопостачання		В.3.3. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста	В.4.3. Запровадження безпечного муніципального транспорту
В.1.4. Сучасна ресурсоефективна система водопостачання та водовідведення міста			
В.1.5. Створення ефективної системи вуличного освітлення			

Стратегічна ціль В.1. Забезпечення ефективної енергетичної політики

Місто і надалі братиме активну участь у міжнародних проектах, спрямованих на стабілізацію процесів у сфері довкілля та енергозбереження. Заходи з енергоефективності будуть впроваджуватися на умовах партнерства та співпраці усіх секторів громади. Основою для цього буде впровадження постійного моніторингу ефективності використання енергоресурсів. Комунальні послуги, на які сформувалася природна монополія, будуть розвиватися шляхом підвищення економічної ефективності, впровадження технологій, які забезпечують збереження енергії і, відповідно, - довкілля.

Ефективна енергетична політика міста буде реалізовуватися на основі актуалізованого Плану сталого енергетичного розвитку. Відповідно до міжнародних вимог, буде створена та розвиватиметься система енергоменеджменту. Усі суб'єкти комунальної форми власності протягом 2019-2021 років впровадять енергомоніторинг та будуть повністю забезпечені приборами обліку.

Для приватного сектору розробляється система заходів, які заохочуватимуть до впровадження енергозберігаючих заходів.

Буде впроваджуватися на системній основі термомодернізація будівель бюджетної сфери міста та обладнання системами обліку і регулювання споживання енергоресурсів об'єктів міста (лічильники, ІТП).

Енергоефективне теплопостачання буде забезпечено через підвищення ефективності міської системи теплопостачання.

Енергоефективне освітлення до 2020 року буде завершено шляхом формування енергоефективної системи освітлення міста.

Будуть впроваджуватися енерго- та ресурсоефективні системи водопостачання та водовідведення.

Розпочнеться системне створення діалогової та освітньої платформи з питань енергоефективності (День енергії, акції енергозбереження, освітні заходи).

Стратегічна ціль В.1 Підвищення ефективності міської інфраструктури	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
В.1.1. Забезпечення ефективної енергетичної політики	<ul style="list-style-type: none"> Запровадження повного циклу енергомоніторингу. Запровадження ефективного муніципального енергоменеджменту. Актуалізація Плану дій сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР).
В.1.2. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та об'єктів комунального господарства	<ul style="list-style-type: none"> Формування системи енергоаудиту. Термомодернізація будівель установ бюджетної сфери. Облаштування будинків сонячними колекторами для підігріву води.
В.1.3. Підвищення енергоощадності системи теплопостачання	<ul style="list-style-type: none"> Підвищення енергоефективності об'єктів теплопостачання. Будівництво котелень на альтернативних видах палива. Реконструкція та модернізація систем теплозабезпечення.
В.1.4. Сучасна та ресурсоефективна система водопостачання та водовідведення міста	<ul style="list-style-type: none"> Реконструкція та оптимізація системи водопостачання та водовідведення, Новопилипівського водозабору. Встановлення ресурсоефективного та енергоощадного обладнання для підйому, розподілу води, водовідведення та водопостачання. Реконструкція центральних очисних споруд міста.
В.1.5. Створення ефективної системи вуличного освітлення	<ul style="list-style-type: none"> Розбудова системи міського освітлення із застосуванням світлодіодних світильників. Впровадження «smart»-системи управління освітленням міста.

Стратегічна ціль В.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду

Споживачів житлового фонду усіх форм власності буде забезпечено засобами обліку теплової енергії.

З метою залучення коштів власників житла в утриманні будівель буде забезпечено інформаційну та матеріальну підтримку створення ОСББ та ОСН. Забезпечуватиметься діалогова та освітня платформа з питань енергоефективності.

Стратегічна ціль В.2 Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
В.2.1. Оптимізація ресурсо- та енергоспоживання житлової сфери	<ul style="list-style-type: none"> – Створення діалогової та освітньої платформи з питань енергоефективності (День енергії, акції енергозбереження, освітні заходи). – Забезпечення споживачів засобами обліку теплової енергії.
В.2.2. Формування системи ефективних власників житла	<ul style="list-style-type: none"> – Інформування населення щодо можливостей реалізації проектів у рамках державної програми «Тепла оселя» та державного фонду енергоефективності. – Інформаційна, фінансова підтримка впровадження ресурсоефективних технологій ОСББ. – Підтримка будівництва пілотних енергоефективних (пасивних) будівель.

Стратегічна ціль В.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста

Зберігаючи у комунальній власності на діючі та запроектований полігони ТПВ, місто забезпечує безпечне складування, утилізацію та захоронення ТПВ. Протягом реалізації Стратегії у випадку збереження монополії планується забезпечити поетапний перехід до перероблення відходів на сировину або енергію не менш, ніж 70% їх обсягів.

Для решти відходів буде забезпечено захоронення з наступним високим рівнем рекультивації використаних земель за сучасними технологіями захоронення відходів.

Результат досягатиметься шляхом впровадження сортування ТПВ за місцем утворення (на підприємствах, установах, організаціях та житловому секторі). В результаті на першому етапі буде здійснено морфологічний аналіз ТПВ, що дасть змогу розробити та реалізувати концепцію повного циклу сортування та використання ТПВ як сировини до вказаного рівня (70%).

- Впровадження сортування ТПВ за місцем утворення;
- Моніторинг обсягів та структури ТПВ;
- Диференціація промислових та будівельних відходів, забезпечення роздільної утилізації;
- Підготовка та реалізація Концепції поводження з ТПВ.

Стратегічна ціль В.3 Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проектів
В.3.1. Сприяння збереженню екосистеми міста	<ul style="list-style-type: none"> – Облаштування парків і скверів. – Інтегрування водойм в міський простір, облаштування водоохоронних зон, озеленення прибережних захисних смуг. – Озеленення міста. Збільшення кількості сучасних зелених зон та інсталяцій. – Заходи по боротьбі з карантинними рослинами. – Впровадження сучасних технологій очищення стічних вод. – Відновлення гідрологічного режиму річки Молочної, струмка Кізіярського.

В.3.2. Створення ефективної системи управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> – Формування сучасної та ефективної міської політики поводження з ТПВ. – Проведення досліджень, вивчення морфологічного складу ТПВ. – Впровадження ефективної системи сортування та переробки побутових відходів. – Рекультивация полігону із будівництвом сміттєпереробного комплексу. – Запобігання утворенню стихійного накопичення відходів.
В.3.3. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста	<ul style="list-style-type: none"> – Інтеграція екологічної та кліматичної складової в освітній простір міста. – Проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів (соціальна реклама, телепередачі тощо) – Екоосвіта, екологічні акції. – Проведення масово-роз'яснювальної роботи серед жителів міста, особливо дітей молодшого віку, учнів і молоді, щодо енергозбереження та запобігання змінам клімату.

Стратегічна ціль В.4. Приваблива, сучасна, безпечна міська інфраструктура.

Розвиток логістики та туризму вимагають від міста підвищеної уваги до формування сучасного міського простору, раціональної організації дорожньої інфраструктури і транспорту, порядку та безпеки.

Територія міста набуватиме сучасного вигляду, розширюватимуться публічні простори, зручні для городян та туристів за рахунок ревіталізації територій, які наразі не використовуються за призначенням. Розвиватимуться зони для спорту та дозвілля родини. Сучасні простори створюються не тільки під відкритим небом, а й на базі громадських будівель,

Через розвиток комунального транспортного підприємства буде створено умови до покращення якості надання транспортних послуг шляхом їх диверсифікації та включення у схему руху приміських територій.

Стратегічна ціль В.4. Приваблива, сучасна, безпечна міська інфраструктура	
Оперативні цілі	Завдання та сфери реалізації проєктів
В.4.1. Створення сучасних зон дозвілля та відпочинку	<ul style="list-style-type: none"> – Доступні та відкриті міські публічні простори (площі, сквери, дворові території багатоповерхових будинків і т.д.). – Розширення мережі доступних публічних просторів. – Облаштування доступних Fi-Wi зон. – Ревіталізація публічних просторів шляхом створення тематичних, мистецьких, клубних публічних просторів, в тому числі в незатребуваних промислових зонах міста. – Будівництво басейну. – Розширення мережі спортивних майданчиків з обладнанням, стадіонів.
В.4.2. Розбудова дорожньої інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> – Розбудова безпечної інфраструктури для дорожнього руху. – Оптимізація системи паркування. – Підвищення доступності транспортної інфраструктури маломобільних груп населення. – Запровадження для дітей освітніх програм з безпеки руху, створення майданчиків безпеки в школах та дитсадках. – Капітальний ремонт мосту. – Капітальний ремонт доріг у тому числі з удосконаленням покриття з ґрунтового на асфальтоване.
В.4.3. Запровадження безпечного муніципального транспорту	<ul style="list-style-type: none"> – Створення комунального підприємства з надання транспортних послуг. – Розробка системи управління громадським транспортом. – Оновлення зручних зупинок, орієнтованих на потреби споживачів. – Запровадження електронного квитка. – Запровадження GPS- навігації для усіх транспортних засобів, створення «розумних зупинок». – Розвиток системи сполучення сусідніх районів та міста.

План дій з досягнення цілей за стратегічним напрямом розвитку В. Місто енергоефективної та екобезпечної інфраструктури

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
Стратегічна ціль В.1. Підвищення ефективності міської інфраструктури			
В.1.1. Забезпечення ефективної енергетичної політики	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Актуалізовано План дій зі сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР). 2.Запроваджено ефективний муніципальний енергоменеджмент. 3.Запроваджено повний цикл енергомоніторингу.
В.1.2. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та об'єктів комунального господарства	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради, Відділ капітального будівництва	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Сформовано систему енергоаудиту. 2.Термомодернізовано не менше одинадцяти будівель установ бюджетної сфери. 3.Облаштовано будівлі бюджетної сфери сонячними колекторами для підігріву води.
В.1.3. Підвищення енергоощадності системи теплопостачання	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Підвищено енергоефективність об'єктів теплопостачання. 2.Збудовано котельні на альтернативних видах палива; 3.Реконструйовано та модернізовано системи теплозабезпечення.
В.1.4 Сучасна та ресурсоефективна система водопостачання та водовідведення міста	КП «Водоканал» Мелітопольської міської ради	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Реконструйовано та оптимізовано систему водопостачання та водовідведення, Новопилипівського водозабору. 2.Встановлено ресурсоефективне та енергоощадне обладнання для підйому, розподілу води, водовідведення та водопостачання. 3. Реконструйовано центральні очисні споруди міста.
В.1.5 Створення ефективної системи вуличного освітлення	КП «Міськвітло»	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Розбудовано систему міського освітлення із застосуванням світлодіодних світильників. 2.Впроваджено «smart»-систему управління освітленням міста.
Стратегічна ціль В.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду			
В.2.1. Оптимізація ресурсо- та енергоспоживання житлової сфери	ІТ відділ виконкому, Мелітопольська міська рада, громада міста Управління ЖКГ, Управління соц.-економ. розвитку	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Створено діалогову та освітню платформи з питань енергоефективності (День енергії, акції енергозбереження, освітні заходи) 2.Забезпечено споживачів засобами обліку теплової енергії.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
В.2.2. Формування системи підтримки ефективних власників житла	Управління ЖКГ, ОСББ	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поінформовано населення щодо можливостей реалізації проектів у рамках державної програми «Тепла оселя» та державного фонду енергоефективності. 2. Відшкодовано відсоткові ставки за кредитами, залученими ОСББ і ЖБК та впроваджено заходів з енергозбереження та енергоефективності у багатоквартирних будинках. 3. Здійснюється інформаційна підтримка діяльності ОСББ. 4. Підтримано будівництво пілотних енергоефективних (пасивних) будівель.
Стратегічна ціль В.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста			
В.3.1. Сприяння збереженню екосистеми міста	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області, Приазовський національний природний парк, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, КП «Водоканал»	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Облаштовано парки і сквери. 2. Покращено гідрологічний режим та екологічний стан річки Молочної та струмка Кізіярського. 3. Облаштовано водоохоронні зони, озеленено прибережні захисні смуги. 4. Збільшено кількість сучасних зелених зон та інсталяцій. 5. Забезпечено реконструкцію системи каналізування міста. 6. Впроваджено сучасні технології очищення стічних вод.
В.3.2. Створення ефективної системи управління відходами	Кафедра екологічної безпеки та раціонального природокористування МДПУ імені Богдана Хмельницького, Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області, Господарюючі суб'єкти, КП «Мелітополькому нтранс»	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сформовано сучасну та ефективну міську політику поводження з ТПВ. 2. Проведено дослідження, з вивчення морфологічного складу ТПВ. 3. Впроваджено ефективну систему сортування та переробки побутових відходів. 4. Організовано сучасний полігон для утилізації або переробки ТПВ. 5. Запобігання утворенню стихійного накопичення відходів. 6. Рекультивация полігону із будівництвом сміттєпереробного комплексу. 7. Створено потужності з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів. 8. Створено систему роздільного збору та вторинної переробки сміття.
В.3.3. Підвищення екологічної свідомості	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інтегровано екологічну та кліматичну складову в освітній простір міста. 2. Проведено роз'яснювальну роботу

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
мешканців міста	Запорізької області, Мелітопольський інститут екології і соціальних технологій ВМУРіЛ «Україна», Навчальні заклади міста.	донорських організацій, кошти партнерів	серед населення щодо роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів (соціальна реклама, телепередачі тощо) 3.Проведено екологічні акції та екоосвіту, 4. Постійно проводиться масово-роз'яснювальна робота серед жителів міста, особливо дітей молодшого віку, учнів і молоді, щодо енергозбереження та запобігання змінам клімату.
Стратегічна ціль В.4. Приваблива, сучасна, безпечна міська інфраструктура			
В.4.1. Створення сучасних зон дозвілля та відпочинку	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Створено доступні та відкриті міські публічні простори. 2.Облаштовано доступними Fi-Wi зонами. 3. Ревіталізовано публічні простори. 4. Створено тематичні, мистецькі, клубні пабліки на незатребуваних промислових зонах міста. 5.Розширено мережі спортивних майданчиків з обладнанням, стадіонів. 6.Збудовано басейн.
В.4.2. Розбудова дорожньої інфраструктури	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Розбудовано безпечну систему дорожнього руху. 2.Оптимізовано систему паркування. 3. Підвищено доступність транспортної інфраструктури маломобільних груп населення. 4.Запроваджено для дітей освітні програми з безпеки руху, створено майданчики безпеки в школах та дитсадках. 5.Облаштовано місто вело- та пішохідними доріжками. 6.Проведено капітальний ремонт доріг та мостів.
В.4.3.Запровадження безпечного муніципального транспорту	Виконавчий комітет Мелітопольської міської ради Запорізької області	Міський бюджет, державний бюджет, кошти міжнародних донорських організацій, кошти партнерів	1.Створено комунальне підприємство з надання транспортних послуг. 2.Удосконалено мережу автобусних маршрутів з урахуванням нових об'єктів соціальної інфраструктури та дозвілля. 3.Розроблено системи управління громадським транспортом. 4.Оновлено зручні зупинки, орієнтовані на потреби споживачів. 5.Запроваджено GPS- навігацію для усіх транспортних засобів, створено «розумні зупинки». 6.Запроваджено електронний квиток. 7.Розвинено систему сполучення сусідніх районів та міста.

4.3. Стратегічний напрям С. Місто ефективного врядування та сучасних публічних послуг

Даний стратегічний напрям передбачає поліпшення якості муніципальних послуг за рахунок впровадження інфраструктурних проектів і секторальних реформ в сфері освіти, охорони здоров'я, культури, спорту та соціальних послуг тощо.

Ці зміни вимагають ефективності місцевого врядування як партнерства влади, громади та бізнесу, основними характеристиками якого є спільна участь, орієнтація на консенсус, відповідальність (підзвітність), прозорість, належне реагування, ефективність та результативність, рівність та врахування інтересів всіх категорій громадян і відповідність принципу верховенства права. Ефективне врядування передбачає, що погляди меншості враховано та голоси найбільш незахищених верств суспільства почуто при прийнятті рішень.

Місто вже сьогодні демонструє високі досягнення в сфері активного впровадження інструментів демократичного управління та залучення громадськості до управління містом. Створений та функціонує молодіжний парламент Мелітополя при Мелітопольській міській раді у формі консультативно-дорадчого органу, інші громадські ради, активно впроваджуються заходи молодіжної та дитячої демократії.

Активно функціонують громадські організації з метою захисту прав та інтересів різних груп населення, у тому числі внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО, жінок, молоді, соціально незахищених верств населення тощо. Проводяться майстер-класи, виставки, тренінги, форуми, конкурси з метою забезпечення активної участі в управлінні громадою та суспільному житті. У співпраці із закладами освіти та громадськими організаціями в 2018 році місто Мелітополь перемогло у конкурсі ЮНЕСКО «Міста, що навчаються». Українське місто Мелітополь увійшло до 10 найпрогресивніших міст світу, які розвивають навчання впродовж життя.

І хоча відкритість, прозорість, підзвітність влади та участь в управлінні громадян стають системною основою для належного врядування у місті, а технології забезпечують доступність та простоту цих процесів, однак в подальшому знадобиться ще неабиякі зусилля щоб реалізувати цей напрям.

В першу чергу, це стосується покращення управління містом, комунікації влади і мешканців через використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме через елементи е-врядування та е-демократії.

Демократизації процесів управління громадою сприятиме подальше створення сучасних публічних просторів партнерства влади, громади та бізнесу. Такі простори необхідно створювати на базі енергоефективних будівель із сучасним обладнанням, що забезпечать якісні електронні сервіси надання послуг на базі відкритих інформаційних просторів рецепцій та прийому громадян. Запровадження стандартів клієнтського сервісу та безбар'єрний доступ до приміщень підвищить рівень задоволення споживачів якістю послуг.

Автономізація закладів медицини, освіти, культури, впровадження нових підходів до управління, стратегічне планування, ефективне управління фінансами та персоналом сприятимуть переходу на новий рівень якості надання послуг.

Створення сучасного культурно- спортивного простору стимулюватиме розвиток конкуренто – спроможного спортивного та мистецького ринку із рівними стартовими умовами для культурних та спортивних організацій незалежно від форм власності з метою задоволення попиту представників міжкультурного середовища міста на культурний продукт або послугу за місцем проживання.

Подальше покращення спортивної інфраструктури як в закритих приміщеннях так і під відкритим небом сприятиме якості життя та задоволення потреб всіх категорій населення міста, особливо молоді.

Стратегічні проблеми

- Слабке матеріально-технічне забезпечення соціальної сфери міста;
- Низький рівень доступності інфраструктури для людей із інвалідністю;
- Недостатній обсяг, погана доступність та якість медичної допомоги;
- Неефективний менеджмент у системі автономізованих закладів освіти, медицини;
- Відсутність політики збереження населення, зокрема молоді;
- Недостатність місць – «точок зростання» для креативних ідей, новаторських рішень, ініціативних команд та обміну думок;
- Низький рівень впливу громадськості на процеси прийняття управлінських рішень і соціальної згуртованості громади;
- Недостатній вплив молоді на процеси прийняття рішень щодо розвитку міста;
- Неефективність активного суспільного діалогу з проблемних питань розвитку громади міста;
- Недостатнє інформування населення;
- Низький рівень культури населення;
- Слабкий рівень застосування інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні та комунікації із громадою;
- Недостатність доступних сучасних публічних просторів (освітніх, культурних, спортивних тощо);
- Неефективність та недостатність приватно-публічних, територіальних та міжмуніципальних партнерств;
- Відсутність безпекової платформи.

Для подолання вищезазначених перешкод необхідно:

- Формування сучасної управлінської структури та кадрове забезпечення органу місцевого самоврядування в умовах реалізації секторальних реформ;
- Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в систему управління громадою та комунікації із громадою;
- Створення об'єднаної територіальної громади або умов для співробітництва територіальних громад.
- Створення ефективної системи комунікації з громадою (комунікаційна стратегія, електронні стрічки, стенди, громадські обговорення, платформи публічного діалогу);
- Запровадження гендерних підходів у залученні громадськості до прийняття рішень;
- Створення електронних громадських платформ;
- Розширення переліку адміністративних послуг, які надаються в ЦНАП;
- Створення спроможної мережі закладів первинної медичної допомоги на принципах доступності, матеріально-технічне оснащення та забезпечення кваліфікованим медичним персоналом;
- Обладнання відкритого та комфортного простору рецепцій та прийому громадян, впровадження інформаційних систем та надання електронних сервісів (електронна черга тощо) в муніципальних закладах;
- Покращення громадського здоров'я, співпраця з закладами культури та спорту, профілактика захворювань;
- Реорганізація (в тому числі перепрофілювання) закладів охорони здоров'я, оптимізація функцій щодо надання медичної допомоги між учасниками госпітального округу, визначення видів та обсягу медичної допомоги вторинної ланки медицини;
- Формування інноваційних інклюзивних просторів освіти, матеріально-технічне переоснащення закладів освіти;
- Створення міжкультурних діалогових платформ на базі закладів освіти та культури;
- Формування ефективної мережі культурних закладів;
- Формування мережі сучасних спортивних закладів;
- Формування платформи для створення творчих молодіжних практик та обмін досвідом, проведення молодіжних дискусійних панелей;

- Розширення партнерства школи з батьками, ВНЗ, поліцією;
- Розвиток учнівського самоврядування в навчальному середовищі;
- Запровадження безпекової діалогової платформи на базі партнерства міської ради, поліції, громадськості;
- Створення муніципальної системи охорони правопорядку.

Напрямок розвитку С
Місто ефективного відкритого врядування та сучасних публічних послуг

Стратегічні цілі

С.1. Формування ефективною політики партнерства в муніципальному управлінні	С.2. Підвищення якості надання медичних послуг	С.3. Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста	С.4. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки
--	---	---	---

Оперативні цілі

С.1.1. Формування сучасної управлінської структури органу місцевого самоврядування	С.2.1. Створення ефективної системи надання ПМД	С.3.1. Формування міжкультурної діалогової платформи	С.4.1. Залучення громадськості до забезпечення правопорядку
С.1.2. Розбудова територіальних партнерств для забезпечення сталого розвитку	С.2.2. Розбудова ефективної мережі вторинної ланки медицини	С.3.2. Розбудова інфраструктури вражень	С.4.2. Створення муніципальної системи охорони правопорядку
С.1.3. Прозоре формування сучасної просторово-планувальної документації	С.2.3. Формування спроможної мережі Мелітопольського госпітального округу	С.3.3. Підвищення ефективності мережі закладів освіти	
С.1.4. Залучення громадськості до управління містом, зокрема молоді		С.3.4. Місто спортивних досягнень	
С.1.5. Підвищення якості та доступності адміністративних послуг		С.3.5. Розвиток мережі творчих центрів для дітей та молоді	
		С.3.6. Запровадження освіти упродовж життя	

Схема стратегічних і оперативних цілей за напрямом розвитку С. Місто ефективного відкритого врядування та сучасних публічних послуг

Стратегічна ціль С 1. Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні

В умовах реформування системи місцевого самоврядування в країні та децентралізації владних повноважень на принципах субсидіарності, який передбачає передачу державних повноважень органу місцевого самоврядування, виникає необхідність розбудови гнучкої, легко адаптованої до змін сучасної управлінської структури органу місцевого самоврядування. Дана структура має забезпечити якість надання послуг, в тому числі

отриманих від держави повноважень, у тому числі. адміністративних, освітніх, культурних, спортивних, медичних, безпекових послуг. Це можливо за наявності відповідного кадрового забезпечення виконання функцій місцевого самоврядування в умовах реалізації секторальних реформ, впровадження гнучких систем проектного менеджменту, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних систем, ефективних горизонтальних комунікацій в підрозділах ОМС, наявності електронних баз даних, муніципальних реєстрів.

Ефективний муніципальний проектний менеджмент передбачає розбудову міжвідомчих, територіальних, професійних міжмуніципальних та міжнародних партнерств, які не тільки посилять конкурентоспроможність громади міста в наданні якості життя населенню самого міста, але й навколишніх сільських територій в результаті подальшого розвитку Мелітопольської агломерації, реалізації спільних з сусідніми населеними пунктами проектів міжмуніципального розвитку.

Інституційне забезпечення розвитку Мелітопольської агломерації, розробка сучасної планувальної документації громади, створення сучасних механізмів комунікації із громадою міста та із сусідніми сільськими територіями із застосуванням гендерних підходів планування та бюджетування сприятиме якості життя на всій території Мелітопольської агломерації.

Запровадження інструментів відкритого врядування, осучаснення просторів прийому громадян в комунальних закладах, орієнтованих на комфортність та доступність людей з інвалідністю, запровадження гендерних підходів у залученні громадськості до прийняття рішень - це ті інструменти, які посилять ефективність комунікації із громадянами та розширять їх можливості до активного суспільного життя.

Стратегічна ціль С 1 Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні	
Оперативні цілі	Сфери реалізації проектів
С.1.1. Формування сучасної управлінської структури органу місцевого самоврядування	<ul style="list-style-type: none"> – Кадрове забезпечення виконання функцій місцевого самоврядування в умовах реалізації секторальних реформ. – Впровадження гнучких систем проектного менеджменту в управління. – Впровадження систем електронного документообігу, горизонтальних комунікацій в підрозділах ОМС, електронних баз даних. – Впровадження електронних систем голосування, електронної демократії.
С.1.2. Розбудова територіальних партнерств для забезпечення сталого розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – Визначення та реалізація спільних з сусідніми населеними пунктами проектів розвитку, міжмуніципальне співробітництво. – Розробка спільної концепції розвитку агломерації (субрегіону). – Інституційне забезпечення розвитку агломерації (субрегіону). – Формування об'єднаної територіальної громади.
С.1.3. Прозоре формування сучасної просторово-планувальної документації	<ul style="list-style-type: none"> – Розробка та оновлення планувальної документації. – Зміна зовнішнього вигляду існуючих будівель: проекти «Арт-Інтервенція».
С.1.4. Залучення громадськості до управління містом, зокрема молоді	<ul style="list-style-type: none"> – Створення системи комунікації з громадою (комунікаційна стратегія, електронні стрічки, стенди, громадські обговорення, платформи публічного діалогу). – Запровадження гендерних підходів у залученні громадськості до прийняття рішень. – Підтримка громадських та молодіжних ініціатив на конкурсній основі. – Запровадження гендерно орієнтованого бюджетування. – Розвиток волонтерського руху. – Підтримка та адаптація членів громади, що зазнали стресів, соціальна адаптація та інтеграція з громадою вимушених переселенців та учасників ООС та їх сімей. – Створення електронних громадських платформ (електронні петиції, громадський бюджет). – Запровадження інструментів відкритого врядування.

С.1.5. Підвищення якості та доступності адміністративних послуг	<ul style="list-style-type: none"> – Покращення якості надання адміністративних та соціальних послуг на базі прозорих офісів. – Розбудова інфраструктури надання соціальних послуг. – Визначення стратегії розвитку системи соціальних послуг згідно з потребами населення.
---	--

Стратегічна ціль С.2. Підвищення якості надання медичних послуг

В умовах реформування системи фінансування охорони здоров'я необхідно забезпечити запровадження ефективної системи надання медичної допомоги на базі якісної мережі медичних закладів. Великого значення набуває впровадження ефективного менеджменту в автономізованих закладах та перереєстрацію комунальних закладів у комунальні некомерційні підприємства первинної та вторинної ланки медицини.

Створення Центру первинної медичної допомоги, як комунального некомерційного підприємства передбачає впровадження нових підходів до управління підприємством: стратегічне планування та управління фінансами, управління персоналом, впровадження клієнтського сервісу та ефективної системи зовнішніх комунікацій. Необхідно привести матеріально-технічну базу КНП у відповідність до табелю оснащення, встановити медичну інформаційну систему, що дозволить перейти до електронних сервісів надання послуг первинної медичної допомоги для пацієнтів/клієнтів.

Необхідно забезпечити місто кваліфікованими медичними кадрами через відповідну систему навчання лікарів ПМД (сімейних лікарів, терапевтів та педіатрів) та втілити нові підходи до управління практиками через партнерські відносини із медичними закладами вторинної та третинної ланки медицини, соціальними службами, профілактичними, фізкультурними та спортивними закладами, реабілітаційними центрами, Центрами здоров'я усіх форм власності тощо.

Важливо провести відповідну інформаційну компанію серед населення щодо зміни ролі лікаря ПМД на роль агента сім'ї у питаннях профілактики та лікування. Вкрай необхідно організувати ефективну систему профілактики захворювань та громадського здоров'я через популяризацію спорту.

Реформа вторинної ланки медицини передбачає створення Мелітопольського госпітального округу і для її ефективного впровадження необхідно забезпечити активну діяльність Госпітальної ради, провести оптимізацію функцій щодо надання медичної допомоги між учасниками госпітального округу, визначити види та обсяги медичної допомоги, що будуть надаватись закладами охорони здоров'я вторинної ланки медицини та провести їх реорганізацію (в тому числі перепрофілювання) з врахуванням фінансових потреб на проведення відповідних заходів.

Стратегічна ціль С.2 Підвищення якості надання медичних послуг	
Оперативні цілі	Сфери реалізації проектів
С.2.1. Створення ефективної системи надання ПМД	<ul style="list-style-type: none"> – Створення ефективної структури та управління КНП «ЦПМСД» на принципі доступності. – Забезпечення кадрами, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів. – Осучаснення сервісу, орієнтованого на потреби пацієнта, запровадження стандартів клієнтського сервісу. – Впровадження електронних сервісів надання медичних послуг ПМД. – Покращення громадського здоров'я, профілактика захворювань – Ефективні зовнішні комунікації.
С.2.2. Розбудова ефективної мережі вторинної ланки медицини	<ul style="list-style-type: none"> – Створення лікарні інтенсивного лікування. – Створення централізованої лабораторії. – Створення лікувально-діагностичного центру. – Впровадження сучасного електронного управління закладами вторинної ланки медичної допомоги

С.2.3. Формування спроможної мережі установ Мелітопольського госпітального округу	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення діяльності Госпітальної ради. – Визначення маршрутів пацієнтів в межах госпітального округу. – Оптимізація функцій щодо надання медичної допомоги між учасниками госпітального округу, визначення видів та обсягу медичної допомоги, що має надаватись закладами охорони здоров'я. – Реорганізація (в тому числі перепрофілювання) закладів охорони здоров'я, оцінка фінансових потреб на проведення відповідних заходів. – Забезпечення сучасною матеріально-технічною базою мережі установ Мелітопольського госпітального округу.
---	--

Стратегічна ціль С 3. Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста

Створення сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору передбачає комплексність розташування сучасних об'єктів та приміщень освіти, культури, спорту з урахуванням потреб людей з інвалідністю.

Це можливо забезпечити через гнучку об'ємно-планувальну структуру будівель закладів освіти, культури та спорту, цілісне художнє рішення фасадів та інтер'єру, комфортне та динамічне меблювання та обладнання усіх приміщень.

Освітній простір втілюється не як архітектурний чи дизайн-проект, а як складова єдиної концепції розвитку загального закладу середньої освіти (ЗЗСО), що включає педагогічні, соціальні, організаційні та фінансово-господарські питання. Лабораторії, майстерні та інші приміщення зі спеціальним обладнанням повинні мати стабільну просторову структуру, а класи та рекреації стають придатними до трансформації, перегруповання меблів, швидкої зміни робочих зон для роботи з цілим класом, в групах чи індивідуально, у спокої чи в русі.

Створення у ЗЗСО сучасного інклюзивного освітнього простору можливо лише через активну зацікавлену співпрацю широкої спільноти: управлінців та педагогів, учнів та їхніх батьків, науковців, проектувальників, громадських активістів. Його створення має відбуватись одночасно та у зв'язку з оновленням школи в цілому, із запровадженням нових педагогічних підходів, нових програм та навчальних планів, форм та методів роботи.

Сучасному освітянському колу треба бути готовими до нової ролі вчителів як наставників, модераторів і тьюторів. Необхідне навчання, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, обмін досвідом.

Місцями отримання освіти стають також інтернет, музеї, кіно, театри, наукові спільноти, сімейна освіта, оточення однолітків тощо. У цій мережі освітнього простору можливостей заклад освіти має стати об'єднуючим центром для всіх стейкхолдерів освіти, у тому числі закладів культури.

Заклади культури мають перетворюватися у нові креативні хаби, де митці, люди творчих професій, молодь знаходять себе та досягають успіху. Це платформи, де громадяни можуть вивчати мистецтво та творити самостійно, зустрічатися, співпрацювати та демонструвати свої таланти. Вони стають каталізаторами відродження, надаючи нові функції покинутим промисловим районам або незайнятим будівлям, а з ними приходять і супутні служби та креативні індустрії, які поєднують міську співпрацю та культуру із зацікавленими сторонами.

Створення міжкультурних діалогових платформ на базі закладів освіти та культури, організація заходів з міжкультурної тематики, проведення міжнародних і регіональних заходів з питань міжкультурного діалогу посилять унікальну особливість міста в збереженні інтеркультурного середовища.

Розбудова якісної спортивної інфраструктури та активізація регіональних та міжнародних змагань покращить привабливість міста для молоді та туристів із інших регіонів України та зарубіжжя.

Продовження заходів з освіти впродовж життя збереже статус переможця конкурсу, отриманого містом в 2018 році від ЮНЕСКО «Міста, що навчаються».

Стратегічна ціль С 3 Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста	
Оперативна ціль	Сфера реалізації проектів
С.3.1. Формування міжкультурної діалогової платформи	<ul style="list-style-type: none"> – Розробка Плану інтеркультурної інтеграції міста Мелітополя на 2021-2023 рр. – Створення міжкультурних діалогових платформ на базі закладів освіти та культури. – Підвищення рівня інтеркультурної компетентності молоді м. Мелітополя шляхом проведення круглих столів, науково-практичних конференцій та інформаційних сесій. – Проведення міжнародних і регіональних заходів міжкультурного діалогу.
С.3.2. Розбудова інфраструктури вражень	<ul style="list-style-type: none"> – Створення сучасних музеїв та мистецьких виставок, зокрема інтерактивних. – Розвиток фестивального туризму – проведення музичних, танцювальних, художніх, творчих фестивалів (Чері – фест на пленері, Черешнево тощо). – Проведення тематичних турнірів, фестивалів з інтелектуально-розважальних ігор, створення мережі «анти-кафе». – Створення театрального простору з літньою концертною залю.
С.3.3. Підвищення ефективності мережі закладів освіти	<ul style="list-style-type: none"> – Оптимізація мережі закладів освіти м. Мелітополя. – Покращення матеріально-технічної бази навчальних закладів, осучаснення приміщень та обладнання, забезпечення доступності будівель для дітей з особливими потребами. – Забезпечення закладів загальної середньої та позашкільної освіти міста сучасною комп'ютерною, інформаційно-комунікаційною, та мультимедійною технікою, програмним забезпеченням, осучаснення комп'ютерних мереж у відповідності до вимог інноваційного освітнього простору. – Розширення інклюзивного середовища міста, створення інноваційних здоров'я зберігаючих умов для дітей з особливими потребами. – Створення сучасного батьківського лекторію. – Впровадження ділового менеджменту та ефективної системи мотивації педагогічного персоналу в сфері освіти міста.
С.3.4. Місто спортивних досягнень	<ul style="list-style-type: none"> – Проведення спортивних регіональних і міжнародних змагань – Створення сучасної шахової школи – Створення сучасних спортивних просторів, будівництво футбольних полів із штучним покриттям, спортивних залів
С.3.5. Розвиток мережі творчих центрів для дітей та молоді	<ul style="list-style-type: none"> – Трансформація публічних бібліотек у сучасні креативні, інформаційно-дозвілеві центри для кожного «Новітня бібліотека» – Створення модернових творчих просторів для розвитку дітей та молоді – Забезпечення функціонування і розвитку мережі пришкільних та профільних таборів – Розвиток молодіжних та дитячих клубів за інтересами, творчих майстерень та гуртків. – Розвиток школи естетичного виховання, Центрів дитячої творчості, палаців культури, закладів позашкільної освіти. – Розвиток дитячого аматорства
С.3.6. Запровадження освіти упродовж життя	<ul style="list-style-type: none"> – Моніторинг та оцінка Концепції «Місто, що навчається», коригування на підставі отримання результатів моніторингу. – Проведення на систематичній основі тренінгів та майстер-класів для дорослих. – Інституційна підтримка освіти впродовж життя.

Стратегічна ціль С 4. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки

Безпека громадян – найголовніша стратегічна ціль для громад України, у тому числі для міста Мелітополя. Тому запровадження безпекової діалогової платформи на базі партнерства міської ради, поліції та громадськості – це вже зовсім нова якість послуги, яку надають органи місцевого самоврядування.

Активний діалог в громаді започаткований на базі робочої групи з безпеки як дорадчо-консультативного органу та впровадження заходів із взаємодії поліції, ДСНС, ДМС з громадою на партнерських засадах надає змогу не тільки підвищити рівень охорони

громадського правопорядку в громаді, але й проводити профілактичну роботу запобігання правопорушень, боротьби із соціальними захворюваннями, підтримувати молодіжний рух, орієнтований на допомогу поліції в превентивній та профілактичній діяльності, відновлювати громадські формування для охорони громадського порядку.

У місті буде реалізовано комплексний підхід до забезпечення громадської безпеки та безпечної системи усіх видів транспорту на основі координації діяльності та поєднання сил міста та підрозділів безпеки.

Центральна частина міста, основні магістралі руху транспорту, об'єкти, які найбільше відвідуються громадянами, у тому числі, навчальні заклади, будуть охоплені системою відеоспостереження, та ефективним моніторингом результатів відеоспостереження. Моніторинг безпеки будуть здійснювати відповідні безпекові підрозділи.

- Ефективна система громадської безпеки – відеоспостереження;
- Активна безпекова діалогова платформа на базі партнерства міської ради, поліції та громадськості Молодіжний громадський рух як основа превентивної діяльності протидії правопорушенням та проявам асоціальної поведінки в громаді.

Стратегічна ціль С 4 Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки	
Оперативна ціль	Сфера реалізації проєктів
С.4.1. Залучення громадськості до забезпечення правопорядку	<ul style="list-style-type: none"> – Налагодження ефективної міжвідомчої комунікації між поліцією, службою надзвичайних ситуацій та мешканцями міста для підвищення якості та рівня безпеки. – Залучення мешканців міста до вирішення питань безпеки.
С.4.2. Створення муніципального системи охорони правопорядку	<ul style="list-style-type: none"> – Розширення Загальноміської системи відеоспостереження шляхом встановлення на території міста додаткових відеокамер з метою підвищення рівня безпеки городян. – Обладнання будівель закладів дошкільної, загальної середньої освіти та позашкільної освіти внутрішньою протипожежною сигналізацією і системами оповіщення про пожежу, камерами відеоспостереження, встановлення систем автоматичної охоронної сигналізації. – Підвищення знань з питань безпеки дорожнього руху, виховання грамотного пішохода, скорочення випадків дорожніх пригод з участю дітей.

План дій з досягнення цілей за стратегічним напрямом розвитку С. Місто ефективного відкритого врядування та сучасних публічних послуг

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
Стратегічна ціль С.1 Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні			
С.1.1. Формування сучасної управлінської структури органу місцевого самоврядування	Мелітопольська міська рада, ІТ – відділ	Міський бюджет, міжнародна технічна допомога	1. Ефективна зовнішня комунікація міської ради із членами громади міста. 2. Громадськість долучена до прийняття рішень. 3. Запроваджено електронний кабінет мешканця Мелітополя. 4. Розроблено мобільний додаток для використання зворотного зв'язку із мешканцями.
С.1.2. Розбудова територіальних партнерств для забезпечення сталого розвитку	Міський голова, міська рада	Міжнародні донорські кошти, міський бюджет, ДФРР	1. Створена Мелітопольська об'єднана територіальна громада. 2. Розроблені та реалізуються проєкти міжмуніципального співробітництва Мелітопольської міської ради та сусідніх сільських рад. 3. Укладені меморандуми, договори про співробітництво та спільну реалізацію проєктів Мелітопольської міської ради та сусідніх сільських рад.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
С.1.3. Прозоре формування сучасної просторово-планувальної документації	Управління містобудування та архітектури виконавчого комітету Мелітопольської міської ради, спеціалізовані організації – розробники	Міський бюджет	1.Розроблена та актуалізована сучасна планувальна документація.
С.1.4. Залучення громадськості до управління містом, зокрема молоді	Мелітопольська міська рада, управління освіти, відділ культури, управління молоді та спорту Мелітопольської міської ради , МДПУ імені Б.Хмельницького Громадські організації	Міжнародні донорські кошти, міський бюджет, ДФРР	1.Впроваджені сучасні форми залучення молоді до організації й управління шкільним життям. 2.Створені умови для самореалізації молоді. 3.Затверджена загальноміська програма соціально-економічного розвитку вимушених переселенців та сімей учасників АТО/ООС. 4.Популяризація волонтерського руху. 5.Робота Молодіжного Парламенту Мелітополя. 6.Впроваджені нові практики партисипації у житлових районах м. Мелітополя . 7.Проведені Форуми, громадські слухання, тренінги, інші навчальні та публічні заходи за участю громадськості.
С.1.5. Підвищення якості та доступності адміністративних послуг	Міська рада, ЦНАП	Міжнародні донорські кошти, міський бюджет, ДФРР	1. Розширено та затверджено перелік адміністративних послуг . 2.Осучаснений комфортний простір прийому громадян в ЦНАП із маркуванням приміщень, доступністю для людей з інвалідністю. 3.Збудований двоповерховий Центр надання адміністративних послуг соціального характеру за адресою: вул. Чернишевського, 37, та створення єдиного «адміністративного простору» .
Стратегічна ціль С.2. Підвищення якості надання медичних послуг			
С.2.1. Створення ефективної системи надання первинної медичної допомоги (ПМД)	Міська рада, КНП ЦПМД, співробітники Центру СНІДу та Червоного Хреста, Національна служба здоров'я України	Міжнародні донорські кошти, міський бюджет, Національна служба здоров'я України	1.Створена ефективна спроможна мережа закладів первинної медичної допомоги. 2.Забезпечено матеріально-технічне оснащення закладів первинної медичної допомоги. 3.Впроваджено сучасний ефективний менеджмент в НКП ЦПМД, розроблена стратегія розвитку та фінансовий план. 4.Заклади первинної медичної допомоги забезпечені кваліфікованим медичним персоналом. 5.Створена мапа локалізації соціальних захворювань у місті. 6.Підготовлений методичний матеріал профілактики СНІДу, туберкульозу, тютюнопаління, алкоголізму та інших захворювань, що набули соціального значення. 7.Проведені навчальні заходи (лекції, тренінги) та підвищений рівень знань молоді щодо здорового способу життя .
С.2.2. Розбудова ефективної мережі вторинної ланки медицини	КУ «ТМО «Багатопрофільна лікарня інтенсивних методів	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	1. Створена та оснащена сучасним обладнанням, меблями та транспортом лікарня інтенсивного лікування. 2. Приєднано до єдиного інформаційного простору заклади вторинної ланки медицини.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
	лікування та швидкої медичної допомоги»; КНП «Мелітопольський міський пологовий будинок»; КУ «Центр первинної медико-санітарної допомоги №1»		3.Впроваджено електронне управління медичними послугами та медичну інформаційну систему. 4.Кваліфікований медичний персонал. 5.Створена сучасна централізована лабораторія, оснащена сучасним діагностичним обладнанням.
С.2.3. Формування спроможної мережі установ Мелітопольського госпітального округу	Госпітальна рада, заклади вторинної ланки медицини	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	1.Визначені маршрути пацієнтів у межах госпітального округу. 2.Визначені функції щодо надання медичної допомоги між учасниками госпітального округу. 3.Визначені види та обсяги медичної допомоги, що надають заклади охорони здоров'я вторинної ланки медицини. 4.Реорганізовані (в тому числі перепрофільовані) заклади охорони здоров'я вторинної ланки медицини..
Стратегічна ціль С.3. Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста			
С.3.1. Формування міжкультурної діалогової платформи	Мелітопольська міська рада, відділ культури, управління освіти Мелітопольської міської ради, МДПУ імені Б.Хмельницького, національно-культурні товариства, танцювальні, музикальні колективи національних культур міста та районів (Приазовського, Приморського)	Міський бюджет, обласний бюджет, державний бюджет, міжнародні донорські кошти	1.Створені міжкультурні діалогові платформи на базі закладів освіти та культури. 2.Створена платформа для позитивного співробітництва між представниками громад української мережі інтеркультурних міст. 3.Налагоджене партнерство та комунікації представників національно-культурних товариств, різних релігійних конфесій, громадських організацій, волонтерів української мережі інтеркультурних міст. 4.Проведені семінари, круглі столи, молодіжні соціальні акції, презентації креативних практик, форуми, конкурси, фестивалі з інтеркультурної тематики. 5.Видані аудіо-, відео та друкована продукція кращих практик форм культурного самовираження етнічних спільнот Мелітопольщини. 6.Підготовлені та розміщені інформаційні матеріали у регіональних ЗМІ.
С.3.2. Розбудова інфраструктури вражень	Мелітопольська міська рада, управління молоді та спорту, відділ культури Мелітопольської міської ради, МДПУ імені Богдана Хмельницького, громадські організації та об'єднання, підприємці міста та регіону	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	1.Створені сучасні інтерактивні музеї. 2.Започатковані та проведені мистецькі виставки, майстер-класи, гала-концерти, фестивалі із залученням музичних, танцювальних, художніх, творчих колективів. 3.Започатковані на системній основі та проведені творчі концерти із залученням видатних музикантів, поетів, творчих груп. 4.Створений театральний простір з літньою концертною запою. 5. На базі МДПУ ім. Богдана Хмельницького створена Ліга інтелектуальних ігор та створений Центр інтелектуального дозвілля.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
С.3.3.Підвищення ефективності мережі закладів освіти	Мелітопольська міська рада, управління освіти, заклади освіти, громадські організації, Інклюзивно-ресурсний центр Мелітополя	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оптимізована мережа закладів освіти м. Мелітополя з метою реалізації Перспективного плану розвитку мережі закладів загальної середньої освіти м. Мелітополя на період 2019-2023 років. 2. Створена якісна інфраструктура, осучаснені приміщення та обладнання, забезпечена доступність будівель навчальних закладів для дітей з особливими потребами. 3. Заклади освіти міста забезпечені сучасною комп'ютерною, інформаційно-комунікаційною, та мультимедійною технікою, програмним забезпеченням, осучаснення комп'ютерних мереж у відповідності до вимог інноваційного освітнього простору. 4. Організовані навчальні заходи для батьків (батьківські лекторії). 5. Організована система навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реалізації реформи «Нова українська школа». 7. Створене інклюзивне середовище міста на базі закладів освіти та інноваційні здоров'яз берігаючі умови для дітей з особливими освітніми потребами.
С.3.4. Місто спортивних досягнень	Міська рада, управління молоді та спорту міської ради, Мелітопольський центр національних культур, кафедра туризму, кафедра ТМФВ і СД, Данська рада у справах переселенців, КЗ ДЮСШ	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведені спортивні регіональні і міжнародні змагання. 2. Створена якісна спортивна інфраструктура, реконструйовані спортивні майданчики, футбольні поля із штучним покриттям. 3. Обладнані сучасні спортивні зали. 4. Сучасна шахова школа.
С.3.5. Розвиток мережі творчих центрів для дітей та молоді	Мелітопольська міська рада, управління молоді та спорту, відділ культури, громадські організації та об'єднання, підприємці міста та регіону	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Трансформовано публічні бібліотеки у сучасні креативні, інформаційно-дозвілеві центри. 2. Проведені молодіжні заходи, створено дитячі клуби за інтересами, творчі майстерні та гуртки, молодіжні ком'юніті-студії. 3. Створено мережу функціонуючих пришкольних та профільних таборів. 4. Ефективно функціонують школа естетичного виховання, Центр юнацької та дитячої творчості, палаци культури. 5. Створено мережу творчих майстерень та гуртків, арт-просторів.
С.3.6. Запровадження освіти упродовж життя	Мелітопольська міська рада, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б.Хмельницького Інклюзивно-ресурсний центр Мелітополя;	Міський бюджет, обласний та державний бюджет, міжнародні донорські кошти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Впроваджені якісні сервіси освітніх послуг для дорослого населення міста (в тому числі для соціально незахищених категорій). 2. Розроблені та впроваджені актуальні освітні програми для дорослих. 3. Проведені інформаційні кампанії з популяризації цінності навчання впродовж життя. 4. Проведені свята, ярмарки, майстер-класи, інші навчальні та публічні заходи для дорослих.

Оперативна ціль	Координатор, відповідальний, партнери	Джерела фінансування	Очікувані результати
	дошкільні навчальні заклади та загальноосвітні заклади; громадські організації міста; учні та батьки		
Стратегічна ціль С 4. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки			
С.4.1. Залучення громадськості до забезпечення правопорядку	Міська рада, управління молоді та спорту, міське управління поліції, громадські організації	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	1. Організовано молодіжний громадський рух як основа превентивної діяльності протидії правопорушенням та проявам асоціальної поведінки в громаді. 2. Впроваджена безпекова діалогова платформа на базі партнерства міської ради, поліції, громадськості.
С.4.2. Створення муніципальної системи охорони правопорядку	Міська рада, управління освіти, Мелітопольський ВП ГУНП в Запорізькій області, громадські організації	Міський бюджет, міжнародні донорські кошти	1. Організовано охорону об'єктів муніципальної власності, співпраця із поліцією в охороні соціально важливих об'єктів. 2. Розширено систему відеоспостереження та інших технічних інструментів забезпечення громадського порядку. 3. Створено для дітей систему навчання правил дорожнього руху.

5. Стратегічна екологічна оцінка Стратегії

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку.

Одним з інструментів забезпечення збалансованості Стратегії розвитку міста Мелітополя стало застосування в процесі її розроблення стратегічної екологічної оцінки (CEO). CEO – це системний і запобіжний процес, що здійснюється з метою аналізу потенційного впливу на довкілля документів стратегічного характеру, а також з метою інтегрування результатів оцінки в процес прийняття рішень.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії здійснювалася за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Під час роботи над Стратегією було створено окрему Робочу групу з проведення CEO. В процесі роботи над документом приділялась увага оцінці екологічної ситуації в місті Мелітополі та оцінюванню потенційного впливу стратегічних і оперативних цілей на довкілля.

Для забезпечення виконання CEO було проведено три засідання Робочої групи, яка:

- схвалила методологію проведення CEO;
- провела SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті;
- проаналізувала тренди стану довкілля міста;
- провела аналіз відповідності цілей Стратегії регіональним екологічним цілям;
- здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії на складові довкілля;
- підготувала рекомендації до стратегічних і оперативних цілей Стратегії та до окремих оперативних завдань Стратегії.

Робоча група з проведення CEO співпрацювала з розробниками Стратегії, що дало можливість своєчасно передавати пропозиції, напрацьовані Робочою групою з CEO, на розгляд розробників Стратегії та інтегрувати CEO в процес розроблення Стратегії. Спільна робота надала можливість вільно обмінюватися інформацією та в робочому порядку вносити пропозиції та враховувати їх при підготовці Стратегії.

За підсумками CEO було підготовлено Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку міста Мелітополя (Додаток 3), який містить такі висновки:

1. Стратегія розвитку міста Мелітополя на період до 2030 року базується на принципі збалансованого розвитку, оскільки стратегічні напрями розвитку міста, визначені в ній, охоплюють економічну, екологічну та соціальну складові розвитку.
2. Екологічна ситуація на території міста характеризується відносною стабільністю показників. Разом з тим, наявність в місті промислових об'єктів, нераціональна структура промислового виробництва з високою концентрацією екологічно небезпечних виробництв, відсутність належних природоохоронних систем зумовлюють в Мелітополі підвищений рівень забруднення довкілля, дефіцит водних ресурсів.
3. Стратегія в цілому спрямована на зменшення техногенного впливу на довкілля. Цілі Стратегії узгоджуються з регіональними екологічними цілями, визначеними в «Стратегії розвитку Запорізької області на період до 2020 року».
5. Основним антропогенним чинником змін в місті залишається високий рівень розвитку підприємств машинобудування, будівельної індустрії, діяльність яких призводить до значного забруднення довкілля. Значними антропогенними чинниками є промислові й побутові відходи та забруднення поверхневих вод стічними водами.

6. Реалізація Стратегії не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в місті.

7. Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

8. Моніторинг ефективності впровадження Стратегії за допомогою екологічних індикаторів є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме впровадження Стратегії, та необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку міста. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними екологічними індикаторами та їх постійний аналіз для належного врахування екологічної складової в процесі прийняття рішень щодо планування розвитку у майбутньому.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Стратегії розвитку міста Мелітополя на період до 2030 року було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Реалізація Стратегії, за умови дотримання екологічних вимог, має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на розвиток бізнесу та створення креативного життєвого й гуманітарного простору розвитку людини, із зусиллями, спрямованими на енергоефективність і екобезпечний розвиток, забезпечуватиме розвиток Мелітополя як міста високої якості життя.

6. Узгодження основних положень Стратегії з іншими стратегічними документами регіону

Чинна стратегія Запорізької області до 2020 року передбачає рівномірний розвиток усієї її території з урахуванням особливостей економічного та соціального розвитку існуючої мережі поселень.

Мелітополь є одним із найбільших міст південно-західної частини Запорізької області, і в подальшому розвиватиметься як потужний чинник місцевого економічного розвитку. Місто та сусідні території являють собою конгломерат адміністративно-територіальних одиниць, які мають ознаки агломерації та розвиваються за відповідними принципами.

Розвиток міста та сусідніх територій буде забезпечений через впровадження технологій із створення на місцевому рівні доданої вартості від переробки сільгосппродукції, розвитку машинобудування, продукція якого використовується і на місцевому ринку, що забезпечуватиме сталість розвитку території області в цілому.

Структура Стратегії розвитку Запорізької області дещо відмінна від структури Стратегічного плану розвитку Мелітополя, однак корелюється з нею та відповідає основним засадам соціального та економічного розвитку області.

Схема стратегічних цілей Стратегії розвитку Запорізької області

Стратегічні цілі	Оперативні цілі
1. Запорізький край – регіон з високим рівнем та якістю життя населення	1.1. Підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці
	1.2. Покращення стану здоров'я населення
	1.3. Удосконалення управління регіональним розвитком
	1.4. Забезпечення населення якісними житлово-комунальними послугами
2. Запорізький край – інвестиційно приваблива територія з розвинутими індустріальним комплексом та інфраструктурою	2.1. Стимулювання залучення інвестицій
	2.2. Розвиток малого та середнього підприємництва
	2.3. Розвиток внутрішнього туризму
3. Запорізький край – регіон розвинутих сільських територій	3.1. Збільшення доданої вартості сільськогосподарської продукції
	3.2. Підтримка зайнятості сільського населення
	3.3. Розвиток інфраструктури сільських територій
4. Запорізький край – регіон екологічної безпеки та збереження природних ресурсів	4.1. Енергоефективність та підтримка альтернативної енергетики
	4.2. Створення умов для поліпшення стану довкілля, розвиток природно-заповідної справи та екомережі

Схема відповідності Стратегічних цілей Стратегії розвитку Запорізької області та міста Мелітополя

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Запорізької області на період до 2020 року	Оперативні цілі Стратегії розвитку м. Мелітополя до 2030 року											
	A1. Залучення інвестицій та інфраструктура підтримки розвитку бізнесу	A.2. Формування сприятливого бізнес-середовища та просування продукції на зовнішні ринки	A.3. Розвиток трудового потенціалу	A.4. Муніципальний маркетинг та розвиток туризму	B.1. Підвищення ефективності міської інфраструктури	B.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду	B.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста	B.4. Привабливі безпечні публічні простори та транспортна інфраструктура.	C.1. Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні	C.2. Підвищення якості надання медичних послуг	C3. Формування сучасного інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста	C.4. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки
1. Запорізький край – регіон з високим рівнем та якістю життя населення										X	X	X
2. Запорізький край – інвестиційно приваблива територія з розвинутими індустріальним комплексом та інфраструктурою	X						X					
3. Запорізький край – регіон розвинутих сільських територій		X							X			
4. Запорізький край – регіон екологічної безпеки та збереження природних ресурсів	X		X		X	X		X				

7. Моніторинг та оцінка впровадження Стратегії

Забезпечення реалізації стратегії вимагає політичної волі до запровадження змін, людських та фінансових ресурсів, необхідних для виконання всіх заходів і проектів, передбачених оперативними цілями Стратегічного плану розвитку.

Легітимізація документа передбачає його затвердження міською радою та подальшу імплементацію в плані реалізації Стратегії, інших планувальних документах.

Для забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії, передбачається створення органу з моніторингу – Комітет з управління впровадженням Стратегії та систему індикаторів, які забезпечують підтвердження досягнення визначених стратегічних та оперативних цілей.

У даному розділі Стратегії представлено механізм моніторингу й оцінки її виконання та систему індикаторів (результатів) впровадження (кількісних та якісних показників).

Забезпечення реалізації Стратегії передбачає контроль за діяльністю учасників процесу - організацій, які беруть участь у процесі впровадження Стратегії.

Ця функція покладається на Комітет з управління впровадженням, створений за принципом гендерної збалансованості з представників органу місцевого самоврядування, громадськості, бізнесу (міський голова та його заступники, керівники управлінь і відділів міськвиконкому, приватні підприємці, представники об'єднань громадян).

Визначення до реалізації переліку проектів і заходів Стратегії мають належати виключно до компетенції Комітету з управління впровадженням. Саме Комітет з управління впровадженням Стратегії є відповідальним за забезпечення актуальності та реалістичності стратегічних і оперативних цілей та за їх досягнення.

У ході моніторингу та оцінки результативності Стратегії вирішуються такі завдання:

- контроль за реалізацією Стратегії в цілому;
- оцінка ступеню досягнення прогресу за стратегічними напрямами, виконання стратегічних і оперативних цілей, надання інформації для коригування цілей;
- підтримка в робочому стані системи стратегічного планування.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів.

Оцінка ґрунтуватиметься на розгляді та оцінці звітів з виконання стратегічного плану

Моніторинг результативності та ефективності впровадження Стратегії визначається досягненням визначених показників.

Маємо Індикатори досягнення стратегічного бачення; напрямів розвитку; стратегічних, оперативних цілей; виконання завдань і проектів. Можна обмежитись розробкою індикаторів досягнення Стратегічних цілей.

Рівні моніторингу:

1. Ефективність впровадження окремого проекту
2. Рівень досягнення стратегічних і оперативних цілей
3. Ступінь просування за стратегічними напрямами розвитку
4. Стан розвитку громади – досягнення стратегічного бачення

Фіксуються та аналізуються: а) ступінь виконання кожного завдання проектів; б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції; в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проектів; г) оцінка потреб у фінансуванні; д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Пропозиції з коригування Стратегії за стратегічними та оперативними цілями, проектами та завданнями можуть вноситися:

- членами Комітету з управління впровадженням Стратегії;
- депутатами міської ради;
- зацікавленими організаціями, установами, громадськими організаціями та мешканцями.

Члени Комітету з управління впровадженням Стратегії, мають забезпечити актуальність оперативних цілей, і завдань. Стратегічні цілі є переважно сталими величинами.

Комітет збирається з встановленою періодичністю (але не менше одного разу на півроку) для оцінки досягнутих результатів і внесення запропонованих змін. Проекти рішень щодо змін до Стратегії виносяться на розгляд міської ради.

Показники оцінки реалізації Стратегічного плану (Індикатори досягнення результату)

Показники досягнення результатів за напрямом цілей

А. Місто розвинуеного бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування	Доходи загального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади (без трансфертів) на 1 особу
В. Місто ресурсоефективної та екобезпечної інфраструктури	Обсяг споживання енергоносіїв на 1 кв метр площі в рік
С. Місто ефективного врядування та сучасних публічних послуг	Зростання/зменшення населення Міграційний приріст/зменшення на 1000 жителів, осіб

Показники досягнення результатів стратегічних цілей

Стратегічний напрям А. Місто розвинуеного бізнесу зі сприятливими умовами для інвестування	
Стратегічна ціль А1. залучення інвестицій та розвиток інфраструктури підтримки бізнесу	Обсяг капітальних інвестицій на 1 особу
Оперативні цілі	
А.1.1. Розвиток інженерної інфраструктури для бізнесу	- Протяжність побудованих у звітному році доріг з твердим покриттям місцевого значення.
А.1.2. Розвиток логістики	- Обсяг перевезених вантажів та пасажирів різними видами транспорту.
А.1.3. Створення якісних інвестиційних продуктів та умов для інвестування	- Відсоток фактично залучених інвестицій до загальних обсягів інвестиційних пропозицій в інвестиційних проектах, %.
А.1.4. Просування інвестиційного потенціалу міста	- Кількість розпочатих у місті «стартапів». - Кількість нових робочих місць, створених в усіх сферах діяльності.
Стратегічна ціль А.2. Формування сприятливого бізнес-середовища та створення умов для просування продукції місцевого виробника.	Кількість зареєстрованих суб'єктів ЄДРПУО
Оперативні цілі	
А.2.1. Розбудова регіональних економічних кластерів	- Кількість підприємств та установ, які об'єдналися в кластери.
А.2.2. Просування продукції місцевих виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках	- Обсяг експортних операцій до загального обсягу товарів та послуг - Площа підготовлених промислових (інвестиційних) площадок / зон, га

A.2.3. Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу	- Кількість малих та середніх підприємств на 10 тис. осіб населення
Стратегічна ціль A.3. Розвиток трудового потенціалу	Кількість працездатного населення
Оперативні цілі	
A.3.1. Розбудова системи забезпечення підприємств міста кваліфікованими кадрами	- Кількість осіб, які пройшли підготовку/перепідготовку кадрів.
A.3.2. Поглиблення співпраці навчальних закладів та бізнесу	- Кількість студентів, які знайшли роботу на підприємствах міста.
A.3.3. Створення умов для розвитку бізнес здібностей серед молоді	- Кількість молоді, яка відвідує бізнес-інкубатори в місті.
Стратегічна ціль A.4. Муніципальний маркетинг та розвиток туризму	Кількість туристів
Оперативні цілі	
A.4.1. Розвиток туристичної інфраструктури	- Кількість місць в готелях міста. - Кількість створених туристичних просторів.
A.4.2. Створення унікальних туристичних продуктів	- Кількість туристів протягом року.
A.4.3. Маркетинг та просування туристичних можливостей і продуктів	- Динаміка залучених туристів до попереднього року.
Стратегічний напрям В. Місто ресурсоефективної та екобезпечної інфраструктури	Рівень споживання енергоносіїв в розрахунку на метр квадратний площі закладів освіти, грн./м2
Стратегічна ціль В.1. Підвищення ефективності міської інфраструктури	Вартість послуг ЖКГ до середніх по Україні
Оперативні цілі	
В.1.1. Забезпечення ефективної енергетичної політики	- Темп зростання – зменшення енергоносіїв, спожитих у місті.
В.1.2. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та об'єктів комунального господарства	- Кількість та площа будівель, які пройшли процес термомодернізації.
В.1.3. Підвищення енергоощадності системи теплопостачання	- Кількість реконструйованих та модернізованих систем тепло забезпечення.
В.1.4. Сучасна та ресурсоефективна система водопостачання та водовідведення міста	- Обсяг видобутку питної води на одного мешканця, м3 - Обсяг електроенергії, використаної на 1 м куб піднятої води
В.1.5. Створення ефективної системи вуличного освітлення	- Темп скорочення видатків на вуличне освітлення при високому рівні освітленості вулиць.
Стратегічна ціль В.2. Підвищення енергоефективності та безпечності житлового фонду	Економія енергетичних ресурсів в результаті впровадження енергоефективних заходів
Оперативні цілі	
В.2.1. Оптимізація ресурсо- та енергоспоживання житлової сфери	- Обсяг кредитних коштів, які використані
В.2.2. Формування системи підтримки ефективних власників житла	- Кількість створених ОСББ

Стратегічна ціль В.3. Покращення стану довкілля та екологічної безпеки міста	Відношення витрат екофонду на заходи з техногенного навантаження до загального обсягу витрат екофонду
Оперативні цілі	
В.3.1. Сприяння збереженню екосистеми міста	- Відсоток площі зелених насаджень до загальної площі міста - Площа облаштованих зон відпочинку та дозвілля на одного мешканця, га
В.3.2. Створення ефективної системи управління відходами	- Відношення розміщених твердих побутових відходів на полігоні до утворених, %
В.3.3. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста	- Кількість проектів громадських ініціатив щодо покращення стану довкілля
Стратегічна ціль В.4. Привабливі безпечні публічні простори та транспортна інфраструктура.	Рівень задоволеності громадян благоустроєм міста
Оперативні цілі	
В.4.1. Створення сучасних зон дозвілля та відпочинку	- Площа зелених насаджень на одного мешканця. - Кількість міських публічних просторів.
В.4.2. Розбудова дорожньої інфраструктури	- Забезпеченість транспортних маршрутів критими зупинками, - % організованих паркувальних місць - Відсоток реконструйованих магістралей міста до загальної протяжності
В.4.3. Запровадження безпечного муніципального транспорту	- % пасажирських перевезень, які здійснюються муніципальним транспортом
Стратегічний напрям С. Місто ефективного відкритого врядування та сучасних публічних послуг	Капітальні видатки бюджету територіальної громади (без трансфертів) на 1 особу
Стратегічна ціль С.1. Формування ефективної політики партнерства в муніципальному управлінні	Кількість громад, які приєдналися до меморандумів (договорів) про співробітництво
Оперативні цілі	
С.1.1. Формування сучасної управлінської структури органу місцевого самоврядування	- Плинність кадрів в органах місцевого самоврядування - Рівень задоволеності громади діяльністю ОМС, %
С.1.2. Розбудова територіальних партнерств для забезпечення сталого розвитку.	- Кількість та обсяг спільно реалізованих проектів.
С.1.3. Прозоре формування сучасної просторово-планувальної документації	- Наявність актуальної містобудівної документації.
С.1.4. Залучення громадськості до управління містом, зокрема молоді	- Кількість працівників органів місцевого самоврядування віком до 30 років.
С.1.5. Підвищення якості та доступності адміністративних послуг	- Запровадження мобільних адміністративних послуг.
Стратегічна ціль С.2. Підвищення якості надання медичних послуг	Кількість захворювань в рік на 1000 осіб
Оперативні цілі	
С.2.1. Створення ефективної системи надання ПМСД	- Кількість укладених декларацій
С.2.2. Розбудова ефективної мережі вторинної ланки медицини	- Термін перебування особи в стаціонарі

С.2.3. Формування спроможної мережі установ Мелітопольського госпітального округу	- Зниження рівня захворюваності, %
Стратегічна ціль С.3. Формування інклюзивного культурного, освітнього та спортивного простору міста	Рівень доступності адміністративних будівель міста
Оперативні цілі	
С.3.1. Формування міжкультурної діалогової платформи	- Кількість міжкультурних заходів, проведених протягом року.
С.3.2. Розбудова інфраструктури вражень	- Кількість проведених фестивалів та творчих концертів.
С.3.3. Підвищення ефективності мережі закладів освіти	- Кількість учнів в установі до проектної потужності. - Час, який учні витрачають на дорогу до освітнього закладу.
С.3.4. Місто спортивних досягнень	- Кількість проведених регіональних та міських спортивних заходів - Кількість зайнятих призових місць в регіональних, національних та міжнародних спортивних змаганнях
С.3.5. Розвиток мережі творчих центрів для дітей та молоді	- Кількість квадратних метрів площі творчих центрів. - Кількість відвідувачів на рік.
С.3.6. Запровадження освіти упродовж життя	- Кількість робочих місць, створених у сфері підготовки/перепідготовки кадрів
Стратегічна ціль С.5. Забезпечення правопорядку та підвищення безпеки	Кількість правопорушень на 1000 населення.
Оперативні цілі	
С.4.1. Залучення громадськості до забезпечення правопорядку	- Кількість учасників добровільних утворень із захисту правопорядку.
С.4.2. Створення муніципальної системи охорони правопорядку	- Кількість зареєстрованих злочинів на 1000 мешканців